

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

fol 62

4703

Några blad utg. af
Göteborgs Kvinnoförening
1885

Göteborg, Göteborgs Kvinno-
förening **INNE**

(Fol. Pr.)
4703
Mialpol
Kvinnof.
Asta

ANMÄLAN.

HISTORIK ÖFVER GÖTEBORGS KVINNOFÖRENING, af *J. S.*
STADGAR & PROGRAM,

GÖTEBORG.

ETT MEDICINSKT LÄROVERK I GÖTEBORG, af *J. M. H.*

OM FREDRIKA BREMERS SÄTT ATT ÖFVA VÄLGÖRENHET, af *Esselde.*

OPPRAAB, af *Helena Nyblom.*

VID LJUSSKEN, af *Anna A.*

EN KVINNOFÖRENING I NYA VERLDEN, af *C. Gohl.*

FÖDELSEDAGSKAKAN, af *Alfhild Agrell.*

STUDIER, af *M. Roos.*

I KVINNOFRÅGAN, af *Eva Brag.*

I LODDE, af *Skjalf.*

DORA SVEN JENS, af *Ave.*

LÖSBRYCKTA BLAD UR ANNOTATIONSBOKEN, af *Marik.*

NÅGRA BLAD

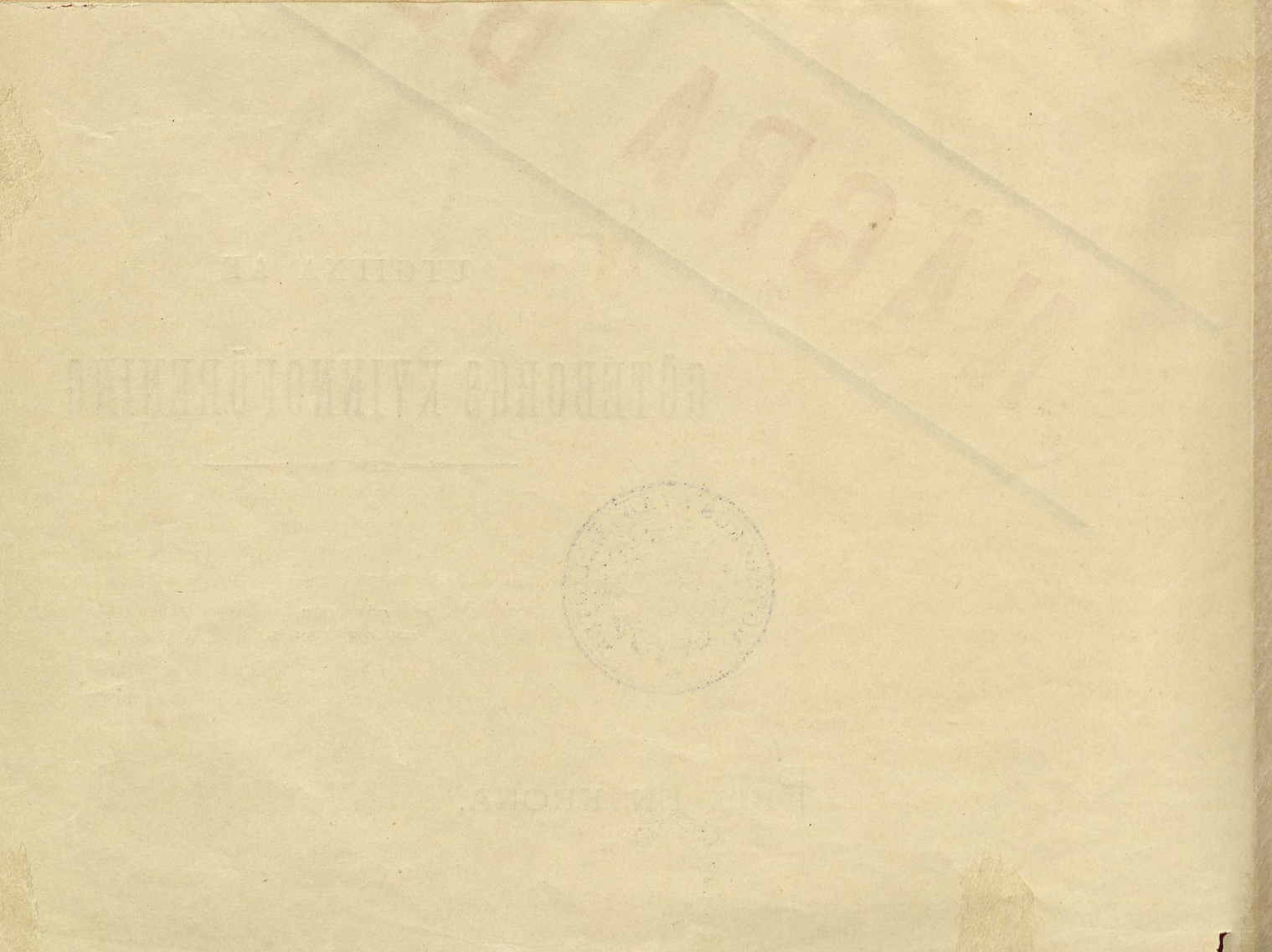
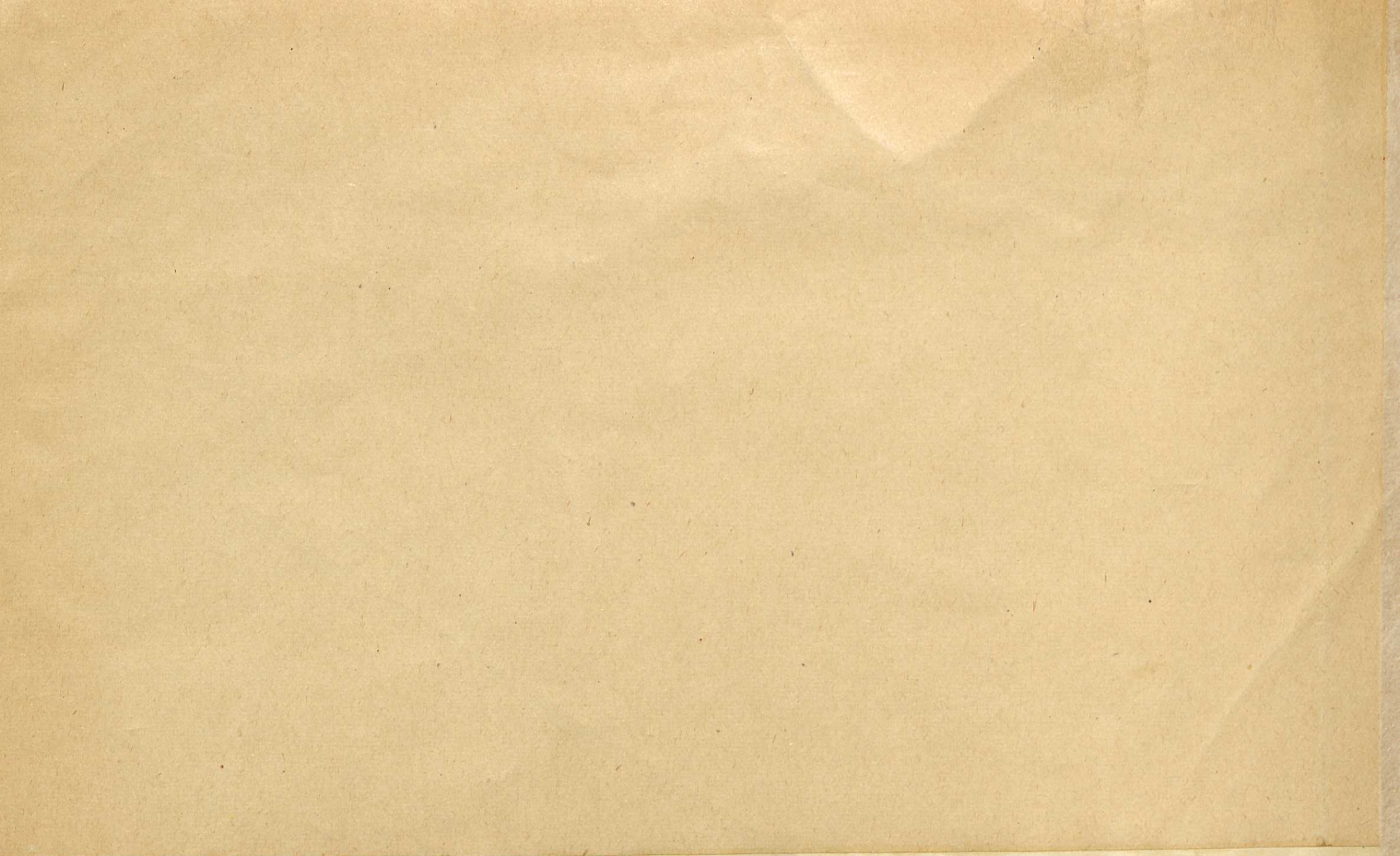
UTGIFNA AF

GÖTEBORGS KVINNOFÖRENING

GÖTEBORG,
ALMA PSILANDER 1885.

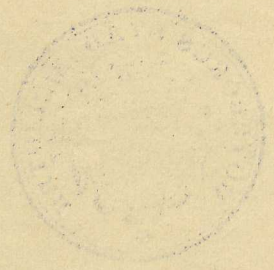
PRIS: EN KRONA.

WATERMARK: A large, faint, diagonal watermark is visible, likely reading "POSTAL SERVICE" or similar, oriented from the top-left towards the bottom-right.

POSTAGE PAID

POST OFFICE

POST OFFICE

Några Blad

utgifna af

Göteborgs Kvinnoförening.

Anmälan.

Det är så godt att säga det först som sist, att bakom *Några Blad* döljer sig spekulationens månghufvade hydra. Först ha vi nämligen tänkt, att vi med denna lilla publikation skulle kunna vinna allmänhetens — isynnerhet den kvinligas — intresse och deriäst ha vi tänkt, att vi skulle vinna allmänhetens penningar utan afseende på kön.

Ginge vår förmodan i fråga om det sistnämnda i fullbordan, vore vi färdiga att med detta års September börja publicerandet af en periodisk tidning eller tidskrift, hvilket det nu kan bli, och ville vi då, i den mån det ekonomiska tillåte det, mot lämpligt arvode utbedja oss dugande manliga såväl som kvinliga pennors bidrag.

Att här i *Några Blad* endast kvinliga bidrag förekomma, beror deraf, att vi anse det vara kvinnans skyldighet, när hon önskar en ny sak — det må nu vara hvilken som helst — för sig genomförd till att sjelf göra början dermed, hvarigenom hon i viss mån pröfvar sin förmåga och hvarigenom hon också sätter mannen i bättre tillfälle att bestämma sig för, om han vill gå med eller ej.

Och *det* skall vara sagdt med anledning af den hjälp vi nu fått, att den vänlighet och det tillmötesgående vi rönt af de flesta utaf våra *skrifvande* kvinnor, som redan skaffat sig ett namn, ej i ringa mån bidragit att höja vårt hopp om framgång.

De vare derföre af oss hjertligt tackade, samtidigt med att vi tillåta oss att uppräknat deras signaturer och namn:

Eva Brag, Mathilda Roos, Alfhild Agrell, Helene Nyblom, Esselde (Adlersparre,) Ave, (Eva Vigström,) Anna A (Anna Västberg).

Sedan detta nu blifvit gjordt och det icke synes oss vara något vidare att tillägga, afsluta vi härmed vår anmälan och anbefalla oss åt den läsande allmänhetens välvilja.

Aktningsfullt
Redaktionen.

Historik

öfver Göteborgs Kvinnoförening.

Göteborgs Kvinnoförening har blott hunnit taga de första staplande stegen på sin ingalunda med rosor strödda stig. Den 30 Okt. 1884 sammanträdde 12 för saken intresserade kvinnor, hvilka beslöto det af behofvet länge påkallade åtgörande att bilda en kvinlig förening i Göteborg. Sedan föreningen konstituerats, växte medlemmarnes antal raskt och uppgår nu till inemot 100. Genom benägen medverkan lyckades föreningen i Dec. anordna en soaré, hvarigenom nödigt begynnelsekapital erhöles.

Ordinarie sammanträden hafva hållits tvenne gånger i månaden. Och då uppfostringsväsendets tidsliga ordnande af föreningen sättes i första rummet såsom medverkande orsak till kvinnofrågans lösning, hafva meningsutbytena på dessa sammanträden hufvudsakligen rört sig om skolfrågor. Så hafva debatterats *samuppfostran* och *mångläseriet*. Det senare på ej mindre än fem sammanträden.

I hopp att äfven hos arbetsklassens kvinnor väcka intresse och förmåga att fatta tidens kraf har läse-

samkväm anordnats för unga flickor ur nämnda klass. En arbetsbyrå för tillfälliga kvinliga arbetssökande har likaledes öppnats. Behovet häraf har till fullo visat sig genom det stora antalet arbetssökande, som anlitat byrån.

Då under nuvarande sociala missförhållanden samma mängd arbetskraft betalas betydligt *lägre*, då der köpes af kvinnan än af mannen, blir flertalet arbetande kvinnors dagliga nödtorft högst otillräckligt tillgodosedd. I ändamål att räcka en hjälpsam hand åt en om ock ringa del af dylika kvinnor har genom offervillighet och ospard möda af en del föreningsmedlemmar förverkligandet af en plats i detta syfte lyckats. Uti en den 1 April öppnad serveringslokal tillhandahålles för moderata priser frukostar m. m. åt en hvar. Förtjensten häraf gör det möjligt att till det pris, råämnet betingar, lemna sund och närande föda åt ett visst antal otillräckligt aflönade kvinnor.

En redan innan föreningens stiftande af några för saken varmt intresserade närd önskan, nemligen bildandet af skollofskolonier, har ock realiserats i så måtto att föreningen satt sig i förbindelse med en utom densamma bildad kommité i dylikt syfte. Det varma intresse, saken väckt, borgar för ett godt resultat.

För att åstadkomma en närmare sammanslutning och ett friare tankeutbyte hållas sällskapssammankomster två gånger i månaden å läsrummet, hvilket dagligen är öppet för medlemmarne och der tidskrifter och tidningar tillhandahållas de besökande för läsning på stället. Dels genom lån och dels genom gåfvor af böcker har dessutom början till bibliotek åstadkommits. På grund af dess ringa omfång erhållas boklån tillsvidare dock endast af medlemmar.

Frimod, ett sannt och varmt intresse samt en aldrig svikande uppföring af tid och krafter, skola, våga vi hoppas, framdeles som hittills ej brista. Det mål, till hvilket föreningen sträfvar, skall, fastän aflägsset, sålunda dock ej varda oupphinneligt.

J. S.

Stadgar:

§ 1.

Föreningens uppgift är att verka för kvinnans höjande i intellektuelt och moraliskt afseende samt härigenom medelbart för en förbättring af hennes ställ-

ning i socialt och ekonomiskt hänseende.

§ 2.

Sitt mål söker föreningen uppnå genom diskussioner och föredrag samt i öfrigt på sätt föreningen framdeles kan anse lämpligt.

§ 3.

Inträde i föreningen eger hvarje för dess sträfvan den intresserad kvinna.

§ 4.

Föreningen sammanträder i regeln två gånger i månaden, men äfven oftare, då särskilda omständigheter sådant påkalla.

§ 5.

Till bestridande af föreningens utgifter erlägger hvarje medlem i årsafgift 1-krona, och är det för öfrigt en hvar obetaget att medelst frivilliga bidrag understödja föreningens verksamhet.

§ 6.

Hvarje medlem eger rätt föreslå öfverläggningsämne som *efter styrelsens pröfning* i den ordning, de framställts, komma under diskussion. I särskilda fall må likväl frågor omedelbart företagas till behandling, om vid framställd proposition föreringens flertal härtill lemna sitt bifall.

§ 7.

Föreningens styrelse, som utgöres af 7 ledamöter, väljes för 1 år, räknadt från 1. Sept. till 1 Sept. Valet sker genom sluten omröstning på sista sammanträdet i Maj. De valde utse bland sig ordförande, sekreterare, kassaförvaltare, en korresponderande sekreterare och en ombudsman samt en vice ordf. och en vice sekreterare.

Ordföranden åligger att leda förhandlingarne vid föreningens och styrelsens sammanträden, sammankalla föreningen och styrelsen, mottaga anmälningar om inträde i föreningen och föra förteckning öfver föreningens medlemmar,

Sekreteraren för protokoll öfver förhandlingarne vid alla sammanträden.

Kassaförvaltaren uppbär årsafgiften samt förvaltar och redovisar för till föreningen influtna medel.

Den korresponderande sekreteraren sköter all föreningen vidkommande korrespondens samt för en kopia bok, deri alla utgående och mottagne skrivelser intagas.

Ombudsmannen åligger att på uppdrag af styrelsen ombesörja utförandet af sådana löpande ärenden, som ej kunna hänföras till nu uppräknade åligganden.

§ 8.

På sista sammanträdet i Maj månad utser föreningen tvenne revisorer jemte en suppleant, hvilka ega att inom föreskrifven tid granska föreningens räkenskaper för det tilländalupna året samt deröfver afgifva revisionsberättelse.

§ 9.

Förslag till ändring i stadgarne kan af en hvar medlem af föreningen väckas, Dock må sådan ändring *beslutas* endast af något af de sammanträden, som hållas i September.

Program.

Då föreningen angifvit sitt mål vara "att verka för kvinnans höjande i intellektuelt och moraliskt afseende samt derigenom medelbart för en förbättring i hennes ställning i socialt och ekonomiskt hänseende," kan hon dermed ock sägas hafva gifvit grunddragen till sitt program.

Kvinnans höjande i intellektuelt afseende har satts i första rummet, ej blott i betraktande af dess vikt i och för sig utan ock emedan hvarje steg framåt i denna riktning förutsättes af och betingar hennes höjande i öfriga hänseende. Och då föreningen har satt sig det nämnda målet före, har hon med det intet annat åsyftat, än att hennes sträfvanden skola gå ut på, att så många kvinnor som möjligt må föras till en riktig uppfattning af sin uppgift såsom *människor*, eller med andra ord: att de må komma att ställa sig i rätt förhållande till sig *sjelfva*, till *samhället* och *menschlighet*.

Föreningen vill i sådant syfte *framkalla tankeutbyte* och *bilda öfvertygelser* rörande önskvärda och pågående reformsträfvanden. Föremål för föreningens synnerliga uppmärksamhet blir därför framför andra

uppfostningsfrågan, hvilken i lika grad angår framåtskridande i intellektuelt och moraliskt hänseende.

För en tidsenlig reform inom undervisningsväsendet tänker sig föreningen kunna verka genom att tillägna sig och till allmänare kännedom bringa en kunskap om tillhörande förhållande, som kan tjena till frågans utredning och belysning i *allmänhet*; samt *särskilt* för bland annat införande af samupptostran, kvinnors inväljande i skolstyrelser, inrättande af fri vetenskapsakademi, borgareskolor, yrkesskolor, hushållsskolor.

För kvinnans höjande i intellektuelt och moraliskt hänseende kommer föreningen vidare att verka genom att på lämpligt sätt söka hos arbetsklassens kvinnor, i synnerhet de uppväxande, väcka håg och intresse för mensklighetens föregående och pågående utveckling, synnerligast hvad angår deras af samma utveckling betingade ställning, deras rättigheter och skyldigheter såsom människor och samhällsmedlemmar. Hit hänför sig sjelfallet spörsmål, som angår t. ex. brytningen mellan forna tiders och nutidens uppfattning af *sedelagen beträffande de olika könen*; vidare önskvärdenheten af *den legaliserade prostitutionens afskaffande* samt en mängd frågor af *nationalekonomisk art*, bland hvilka må omnämnas: rättvis likställighet mellan kvinna och man i hvad angår ersättning för utfördt arbete, kvinnans egande och myndighetsrätt o. s. v. Hit bör måhända äfven hänföras utredning af behovet af helsovård och sjukvård af kvinnor för kvinnor. Såsom verksamma medel för främjande af det kvinliga släktets fortsatta framåtskridande i berörda hänseende vill föreningen ombesörja inrättandet af bibliotek och läsrum, der böcker, tidskrifter och tidningar hållas tillgängliga, samt möjligen en tidnings utgifvande.

Slutligen vill föreningen arbeta "för en förbättring af kvinnans ställning i socialt och ekonomiskt hänseende." Härutinnan vill föreningen först och främst låta sig angeläget vara att verka för, att de rättigheter och förmåner, som äro kvinnan tillförsäkrade, *omvärnas och begagnas*, ty derpå ankommer i betydande mån, huruvida en önskad utvidgning skall komma att påskyndas eller fördröjas. Hon vill alltså sträfva för, att kvinnan på nu angifna sätt må visa sig *hågad* och *skicklig* att deltaga i ordnandet af samhällets angelägenheter, på det att det kvinliga könet såmedelst må tillvinna sig ökad inflytande, bland annat valrätt och valbarhet till kommunala värf och riksdagsvärf.

Hvad särskildt vidkommer förbättringen af kvinnokönets ekonomiska ställning, anser sig föreningen *medelbart* främja densamma, *dels* genom sin verksamhet för undervisningsväsendets ordnande, *dels* genom sin sträfvan för kvinnans höjande i socialt hänseende, emedan båda dessa omständigheter gifvetvis ha en sådan förbättring till följd.

Till ofvanstående må läggas:

Föreningens *praktiska* verksamhet inom den närmaste framtiden kommer att omfatta:

1) Samkväm af kvinnor ur arbetsklassen, i hvilka föreningsmedlemmar föreläsa ur någon lämplig bok, öfver hvilken sedermera samtal anställas.

2) Enkla föredrag, hvilka klargöra för arbetsklassens kvinnor deras rättigheter och skyldigheter såsom *människor* och *samhällsmedlemmar*.

3) Sångföreningar, bestående af kvinnor ur arbetsklassen.

4) Väl- och rättskrifningskurser.

5) Tillfälliga penningunderstöd ur föreningskassan till en och annan ekonomisk hjälplös, till arbetsföretag, nödiga verktyg etc. med långsam återbetalning o. s. v.

6) En årlig offentlig aftenunderhållning med omväxlande program och inträdesafgift.

7) Byrå för anskaffande af arbete [tillfälligt så väl som stadigvarande] samt åt husmödrar, tjenstfolk, s. k. hjälphustrur och annan tillfällig hjälp.

Göteborg.

Alldenstund Göteborgs Kvinnoförening icke blott önskar att i boklig lärdom bereda kvinnan plats jemsides med mannen, utan äfven med synnerligt stort intresse arbetar på att bryta henne nya banor inom de olika handtverkerierna, är det denna förening kärt att kunna påpeka — ifall läsaren möjligen ej ger akt derpå — att *Några Blad* blifvit tryckta af en kvinna.

Fröken Alma Psilander, Göteborgs första och hitintills enda kvinnliga boktryckare, har icke utan många både direkta och indirekta svårigheter lyckats att få sitt lilla tryckeri till stånd, men sedan det nu existerat under ungefär 1½ års tid, har hon att glädja sig åt en alltjemt fortgående utvidgning af densamma.

Mätte andra kvinnor, enär ett dylikt arbete är inbringande, omväxlande och i alla afseenden lämpligt, skynda med att följa hennes exempel!

Ett medicinskt läyoverk i Göteborg

är ett önskemål, som redan för öfver ett hundra år sedan insågs och behjertades af fosterlandsvännen och välgöraren Niclas Sahlgren, som genom sitt märkliga, djupt genomtänkta och storartade testamente lade grunden dertill.

Den institution, som bär hans namn, har till valspråk: "*Inopem solatur et aegrum*" (Han tröstar den hjälplöse och sjuke), hvilket till erinring åt efterkommande är omgifvet ej blott af eklöfskransen, utan ock af Eskulapi sinnebild, ormen, hvilken här håller i sin mun ett olivblad till tecken för en *vidsträckt* verksamhet.

Sahlgrenska sjukvårds-institutionen är ock, enligt sin ädle stiftares testamente och andras till densamma gjorda donationer — t. ex. af de i intellectuellt hänseende rikt utrustade Pehr Dubb, Clas Alströmer m. fl. icke allenast afsedd för att gifva vård och bot åt sjuka från när och fjerran, utan ock att samla erfarenhet och meddela denna åt andra, såväl kvinnor som män, hvilka der söka utbildning i läkekonst och sjukvård. Men om det så småningom utan handledning med god vilja kan lyckas att uppöfva sig till en hjälplig sjuksköterska; så lär det väl ändock icke kunna gå för sig att utan teoretisk undervisning utbildta sig för någon lagenlig verksamhet i någon gren af den egentliga läkekonsten, äfven om det skulle lyckas för den olärde att vid sjukronder o. dyl. tillägna sig en och annan liten praktisk lärdom.

Det är bekant, att ommälda institution, ehuru sekelgammal, hittills endast till en ringa del såsom undervisningsanstalt uppfyllt sitt ändamål. Visserligen inrättades genom association af *staden* och *kommunen* (1855) Göteborgs barnmorskeläroanstalt, men institutionen har i sitt ursprungliga reglemente förbundit sig att lemna undervisning "*åt unga medici och unga chirurgi*" så väl som "*åt unga barnmorskor*", hvilket ju borde beaktas.

Männe icke i och med det nu förestående in-

rättandet af Göteborgs högskola ett lyckligt tillfälle erbjuder sig för att liksom tillbygga den sahlgrenska läroverksbyggnaden ett litet grand?

Det synes nästan vara en oförrätt att betvifla, det *de styrande* i rikets andra stad, som med rätta ha ord om sig för praktisk omtanke, icke vid ett så gynnsamt tillfälle, som högskolan lofvar, skulle behjerta denna sak genom att i enlighet med prof. Hjorts förslag bereda åt kvinnor en möjlighet att utan för stor kostnad få genomgå en mindre kurs i läkekonst, hvilket utan tvifvel skulle lända samhället till heder, kvinnorna till glädje och landet till stor nytta. Har jag med dessa enkla rader i någon mån lyckats väcka intresse för saken och tro på dess behöflighet, så är min afsigt vunnen.

J. N. H.

Om Fredrika Bremers sätt att öfva välgörenhet.

Lidandet stod länge som en olöst gåta inför Fredrika Bremers kärleksfulla, efter ljus och förklaring oafbrutet spanande sinne. Huru hon sökte och faun gåtans förklaring och dermed enligt sina egna ord, "tro och ro," det utgör hennes själs historia. Men det är icke den, vi här skola skriva. Vår uppgift för denna gången är endast att meddela några spridda drag af hennes kärlekslif i yttre måtto och dermed gifva läsaren tillfälle att göra sig en föreställning om hennes sätt att öfva välgörenhet.

Begäret att gifva, att lindra smärtan, att lyckliggöra, samt behovet att älska och uppoffra sig för den hon älskade voro de tidigaste rörelser af djupare art, som vaknade inom *Fredrika Bremer*, och de togo ofta i hennes barnsliga själ formen af en sjukligt lidelsefull åtrå.

Ofta omsatte hon likväl denna vilda åtrå i ganska alldaglig form, och upptog dervid med en mild humor äfven det komiska element, som ej sällan tränger sig in i kärleksverket. Ett betecknande exempel härpå gifver följande lilla vers, som en trotjenarinna i familjen bevarat från en af den lilla Fredrikas första barmhertighetsvandringar på egen hand.

*"Liten flicka går med korg och kruka
Rundt omkring till fattiga och sjuka,
Får för bröd och hafresoppor*

Liten tack, men mycket loppor."

Ett skimmer af denna kärleksblida humor låg ännu på äldre dagar qvar öfver hennes enskilda barmhertighetsverk och utgjorde ett starkt föreningsband mellan henne och Lotten Wennberg i deras samfälda arbete för hufvudstadens fattiga och afsigkomna befolkning.

Innan *Fredrika Bremer* sålunda förmådde att ur sin människokärlek och sin medkänsla för de lidande utsofra allt sjukligt och bittert hade hon dock en hård kamp att bestå — en kamp, hvilken under inflytande af en förvänd uppfostran och tryckande hemförhållanden upptog nästan hela hennes ungdom.

Under vissa skeden af densamma öfverlät hon sig åt ett rent asketiskt själfplågeri. Hon svält för att kunna hjälpa andra. "Om jag kunnat," säger hon "hade jag velat gifva den hungrige kött af min egen kropp."

Hon led utsägligt ej blott af "jättesmärtan" i sin egen själ och af det lidande hon skönjde hos människorna, utan lika mycket af det oförtjenta gagnlösa qval, som hon förnam hos den stumma naturen: "Jag hade velat lida ännu mera för att spara det minsta kräk en plåga," säger hon.

För att få medel att lindra nöden företog hon sig att i hemlighet och ur minnet måla samt i tysthet sälja små porträtt af kronprinsessan och konungen, hvilka hon sett på teatern. På detta sätt hade hon i sin första ungdom under ett år förtjenat ett par hundra kronor och erfor af deras användande en lindrande balsam för sin egen smärta.

Äfven offentliggörandet af hennes första litterära arbete hade till ändamål att bereda henne medel att bistå nödlidande. På föräldragodset upprättade *Fredrika* och hennes syster en flickskola, hvilken underhölls på samma sätt. Den var det första uttrycket af Fredrikas klarnande insigt om att det var icke blott lidandet i och för sig utan ock dess orsaker, okunnigheten och oförmågan att genom arbete hjälpa sig sjelf, som kräfde människovännens deltagande.

Alltsedan delade sig hennes kärleksverksamhet för de fattiga i tvänne djupa strömningar med olika mål: *nödens lindrande* och *dess förekommande*.

Otaliga äro de böneskrifter och de upprop till allmänheten, som i dessa båda syften utgått från hennes penna, sällan om någonsin utan att framkalla goda resultat.

Det märkligaste af sådana kollektiva kärleksverk

Fredrika Bremer.

i preventivt syfte, tillkommet helt och hållet på Fredrika Bremers initiativ, var *Stockholms Fruntimmersförening för barnavård*.

Man visste, att efter den första förhärjande koleran i Stockholm 1832 en hel klass af vilda, råa, ohyfsade människor vuxit upp ur de öfvergifna hem, der föräldrarne dött i den förfärliga sjukdomen, och barnen lemnats vind för våg. Den hade fått ett särskilt namn denna klass af fader- och moderlösa i laster och otukt uppväxande ungdom. de kallades "hamnbusar," och ännu är det kanske dessas efterkommande, hvilka hålla våra hamnarbetare kvar, enligt hvad det säges, på en betydligt lägre ståndpunkt än deras yrkesbröder i utländska hamnar innehatva.

År 1853 hade koleran härjat Stockholm på nytt, och att rädda de föräldralösa barnen i fattiga hem från det sorgliga öde, som drabbat deras olyckssyskon tjuugo år förut, blef nu en uppgift för Fredrika Bremer, i hvilken hon insatte hela sitt kärleksfulla hjertas energi. Hon stod då på höjden af sitt rykte och dertill egde hon i sin makt att med det skrifna ordet så väl som med sin vinnande älskvärda personlighet draga till det stora verket alla dugande krafter och kärleksfulla bidrag det kräfde. Stora summor inströmnade från hela landet, kloka, menniskoälskande kvinnor erbjödo sin tjänst, erfarna män trädde till för att på bästa sätt organisera det hela, och så hade man inom kort en förteckning på flera hundra barn, hvilka under tillsyn af utsedda församlingskomitéer fördelades på enkla men goda och redliga arbetarehem att der underhållas och med jemnåriga uppfostras mot öfverenskommen betalning af föreningen. Derjemte hade man en centralkomité för att sammanhålla det hela, i hvilken två medlemmar af hvarje församlingskomité hade säte och stämma, och hvars ordförande var Fredrika Bremer. Den synnerligen klokt och väl uppgjorda organisationen hade utgått från dåvarande Rektor Svedbom; han och flere andra erfarna, praktiska män biträdde med råd och dåd.

Af de talrika merendels unga kvinnor, hvilka åtagit sig verkets utförande, hafva många sedan grånat i människokärlekens tjänst — de flesta redan i likhet med den ädla kvinna, som kallat dem till verket, gått in i sin Herres glädje.

Här är ej meningen att lemna någon närmare historik, vare sig af detta eller andra på Fredrika Bremers initiativ eller med hennes biträde företagna barmhertighetsverk. Det må därför vara nog att näm-

na, hurusom hon varmt deltog för upprättandet af det första Magdalena-hemmet och sökte personligen medverka till de fallna kvinnornas upprättande. Hon deltog äfven i grundandet af Stockholms barnsjukhus och sjukhem för obotliga. Hon bildade med några vänner en fängvårdsförening och besökte med dem fångarne i hufvudstadens fångelser, sökande att genom samtal, föreläsning och sång upprätta och förbättra dem samt lindra deras öde. Mer än ett bevis gafs, att hennes ord här icke fallit på hälleberget — bland annat en rörande tacksägelsesång, skrifven till henne af kvinnliga fångar; å andra sidan blef Fredrika Bremer i följd af, att hon beifrat vissa missbruk inom fångelserna förföljd af anonyma skrivelser, fulla af hotelser och nedriga tillmälen. Ett enda af dessa bref läste hon för en vän, vanligen brände hon dem genast försökande att glömma dem. Dock torde denna hemliga förföljelse i någon mån hafva bidragit till hennes beslut att företaga sin långvariga resa 1855.

Hemkommen derifrån fann hon till sin utsägliga glädje, att fruntimmersföreningen för barnavård lyckats så väl i sina bemödanden, att *intet enda* af de flera hundra barn, den upptagit, gått förloradt eller ens räkat på villospar.

Under sin återstående lifstid eignade Fredrika sig företrädesvis åt den enskilda välgörenheten ända tills denna frivilliga, alltför hänsynslöst anlitade fattigvård blef henne öfvermäktig och dref henne att lemna Stockholm att i sitt gamla hem, Årsta, söka ro och lugn för sin ålderdom.

Esselde.

Optraab.

Jeg veed det nok, at Sorgen
For Mange er den Nat, hvorfra
Først deres glædes Morgen
Brød ud i lyst Halleluja;
Jeg kjender dem, der ligned
Al deres bittere Sjælenød
Ved Regnen, der velsignet
Til Jordens skjulte Spirer flød.

Hvert Hjerte har sin gaade,
Som andre ei skal tvivle paa,
Hver har sin egen Maade
At hurtigst fram til Malet naa;

Derfor jeg tvivler ikke
Paa den, der siger Sorgens Flod
Var styrkende at drikke,
Og Smertens dunkle Rüst forstod.

Jeg veed kun, at i Livet
Gav glæden mig den bedste Kraft,
Hvert Smil, man har mig givet,
Har i min Sjæl en gjenklang haft;
Hvert ærligt Haandslag rørte
Min Handlingskraft til nyfødt mod;
Hvert kjærligt Ord jeg hørte,
Gav først mig Lyst at blive god.

Der er nok alt for Mange
Der kun paa strenge Magter tror,
Og veie mange Gange
Forsigtigt hvert et gavmildt Ord
Med Taushed kan de dræbe,
Og rækkes dig en Lædskedrik,
De frygte, at din Læbe
For fyrig Vin at smage fik.

Naturen tæller ikke
Sin Draabeflod, sin Straaleregn
Den eier milde Blikke
Selv for en nøgen, fattig Egn,
Den sender Foraarsvinde
At lokke Vintergrøden frem,
Og vil den Roser finde,
Paa Stene ei den planter dem.

Jeg tror det ei, at Sorgen
Er Jordens eller Himlens Ven,
I gaar, i dag, i morgen,
Som Fjende saa og ser jeg den,
For alle Spirekræfter,
Dens kolde Aandedræt har dræbt,
For alle Offre, efter
Sit tunge Vognhjul den har slæbt.

Slut Kjedel! Lad os fange,
I Livets og i Glædens Navn,
Blot Nogle af de Mange
Som den vil kvæle i sin Favn,
Hug ned, gjør Plads i Skoven
Imellem mørke Stammers led,
Saa Straalerne fra oven

Med Sommerglædens kan strømme ned.

I gjennem Livet glider
Af Synd og Sorg en bundløs Flod
Med dyndopfyldte Sider,
Der narred mangan sikker Fod,
Men Skam faa Den, der nægted
Sin Haand til Hjælp for Den, der gled
Og hjælpeløs kun mægted
At gaa i Dybets Hvirvler ned.

Nei, lad os elske, ære
Alt godt, vi hos hverandre ser,
Og lad os kjærligt bære
Hverandres Byrder mer og mer,
Og lad os Roser samle,
Saa vi har nok til alle dem
Af Unge og af gamle,
Hvis Veie gaa blandt Torne frem!

Melena Nyblom.

Vid ljussken.

Vid ljussken har det händt mig ofta nog
Att när jag möttes af ett eldigt öga,
Helst när dess egare jag kände föga,
Dess stråle genast jag för äkta tog.

Tyst sänkte jag min panna mot min hand
Jag själar små och världens domar glömde
Om själsförvandtskap jag en saga drömde,
Skön som en verklighet i bättre land.

Men ack, vid dagsljus jag åt sagan log,
Besluten, att härnäst försigtig vara,
Det varit vanligt fosforskimmer bara,
Som jag vid ljus för gudomsstrålar tog.

Anna A.

En Qvinnoförening i nya världen.

Det gick i föl ett upprop till svenska qvinnan
att med sin skärf bidraga till att färdigbygga
Karlsborgs fästning till fosterlandets försvar.

Med *undran* läste jag om denna kvinnoförenings mål, och med *beundran* tänkte jag då på en fruntimmersförening här i landet, hvilken har till syfte att bygga moraliska fästningsmurar till skydd för värnlösa, vänlösa kvinnor, att tända upplysningens fyror bland storstädernas blindskär till vägledning åt de kvinnor, som sjelfva måste lotsa fram sina farkoster i kampen för tillvaron. Se der de fästningsmurar, som det höfves upplysta kvinnor af alla nationer att offra sin skärf, sin tid, sitt intresse för! Det är om en dylik fästning och fyr midt i New-yorks stad, som jag här önskar säga några ord. Skyddsföreningar för kvinnor finnas spridda öfver hela landet från atlanten till stilla hafvet, och en storartad, välsignelserik verksamhet utfövas af denna "*Women's Christian Association.*"

— Följen med mig till N:o 7. East Femtonde gatan nära Union Square. Der, mellan Broadway, affirslifvets pulsåder, och Femte Avenyn, de rikes hemvist, gå vi uppför trappan till en tegelstensbyggnad med veranda af gjutjern och ringa på porten. Vi blifva genast insläppta af en liten neger-portvakt, som med ett vänligt grin visar oss hvitögat och ett par blanka tandrader. Vi gå förbi en apparat med iskyldt dricksvatten in i lärummet, der dagens tidningar och illustrerade tidskrifter på engelska, franska och tyska ligga omkring på bordet.

Midt på dagen finnas få läsarinor härinne, kanske endast fruntimmer, som för tillfället sakna sysselsättning; men på qvällen, då gasen är tänd, komma arbetsbina flygande i svärmar för att hemta andlig föda. Surra få de dock ej. Det är lika tyst på föreningens lärum som på Astor biblioteket. Ett kommande och gående på tä och ett fras, då bladen vändas, äro de enda förnimbara ljuden. Vi gå vidare till biblioteket på högra sidan om den mattlagda förstugan.

Den qvinliga bibliotekarien sitter vid sitt uppslagna register och är färdig att besvara våra förfrågningar. Böcker fylla alla väggar från golf till tak och äro ordnade efter innehåll.

Romanliteraturen anlitas mest af de flickor, som för liten lön släpa ut sin helsa och sitt lif i fabriker och bodar. Vetenskapliga, religiösa och gedigna verk studeras af lärarinor och kontorister. En bok i sender får hemtagas och behållas i högst 14 dagar. —

Låt oss nu titta in på kontoret bakom lärummet. Tre till fyra fruntimmer sköta bokföringen och den vidsträckta Correspondensen, dock mottager endast en enda bland alla föreningens lärarinor och bokhåller-

skor någon aflöning för sitt arbete. Alla ha frivilligt åtagit sig sitt värf för den goda sakens skull och förvalta embetet samvetsgrannare än mången aflönad tjänsteman.

Den inträdessökande flickan uppgifver på kontoret sitt namn, sin tillfälliga adress och blir inskrifven i föreningen utan att någon frågar efter hennes släkt, hemvist, prestbetyg etc. Dock får hon lemna uppgift på två ansedda personer, som kunna intyga, att hon är en hygglig, hederlig människa. En fränling gör klokt i att styrka sin respektabilitet genom betyg eller rekommendationsbref. — Begagnar hon sig med det samma af kommissionskontorets hjälp är det litet nogare med referenserna och får hon uppgifva hvilken uppfostran hon åtnjutit, huru gammal hon är och hvilka religiösa öfvertygelser hon har.

Föreningen anskaffar afgiftsfritt plats åt lärarinor, bokhållareskor, telegrafister, fonografister, typskrifverskor etc. samt platser i bodar och på fabriker och ser noga till, att flickan ej råkar i något skeft förhållande.

Den tjänande klassen befattar sig föreningen icke med.

Har den nyinskrifna medlemmen nyss kommit för att söka anställning och tagit in på ett hotell för dagen eller på ett offentligt boarding-house på en vecka, så får hon en trappa upp i Föreningslokalen på upplysningskontoret uppgift på respektabla familjer, der hon kan inackordera sig billigt åtminstone efter amerikanska begrepp, och få ett tryggt, hyggligt hem, hvilket i sanning ej är det minsta bland de stenblock, som bygga fästningsmurar åt en oerfaren flicka. Hon tror en hvar om godt och tar lätt, på snikna, samvetslösa människors inrådan, in på ett ställe, der hennes lilla kassa är det minst värdefulla, hon går miste om. Är den unga flickan rädd i verdensstadens hvimmel och känner sig bortkommen, eller har hon icke råd att betala minst kr. 20 i veckan i ett boarding-house för ett oeldadt gårdsrum och maten, så fins det rum åt henne i ett af de Föreningen tillhörande hemmen vid Washington square, der helt unga flickor, som behöfva tillsyn, logeras två i ett rum mot kr. 10—12 i veckan. Dessa hem ha stora samlingsrum med piano, värmlledning, badrum och många flera bekvämligheter, men mindre frihet än ett boarding-house, der en inackorderad ung flicka har sin portnyckel, mottager herrvisiter i salongen och tager helt och hållet vara på sig sjelf. Det vill tem-

ligen mycket energi, karakter och fasta principer till, för att en glad och vacker ung flicka skall stå upprätt i längden under sådana omständigheter utan Föreningens stöd. Just detta är det, som W. C. A. har klar blick för. Hon skaffar flickan ej endast plats och hem, utan bjuder henne sedan på lediga stunder, särskildt om qvällarne och om söndagarne, tillfälle till förkofran och förströelse. Kurser i maskinsöm, tillklippning, passning, bokhålleri, snabbskrifning, musik och sång, retouchering och färgläggning af fotografier stå eleverna till buds mot en obetydlig afgift eller gratis. Har en flicka ambition, så kan hon snart genom ökad kunskapsmätt stiga i lönegraderna på hvilket område som helst, och förbättrar hon ej sina villkor sålunda, så är det hennes eget fel.

På Söndagen äro alla vänligt inbjudna till en kort gudstjenst med sång och orgelspel kl. 3 i Föreningens högtidssal. Det gör en tänkande människa godt in i själen att se dessa hundratals qvinnor och tänka sig, att en hvar af dem är en nyttig medlem af samhället, en verksam länk i dess kedja! En hvar försörjer sig sjelf med sina händers eller hufvudets arbete, och många af dessa unga qvinnor med intelligent blick och ett uttryck af viljekraft kring läpparne försörja, utom sig sjelfva, fattiga föräldrar och yngre syskon.

De äro enkelt, men smakfullt klädda, föra sig värdigt och se verlden frimodigt i ögonen.

Der samlas till gemensam andakt medlemmar af olika trossamfund, ty föreningen har ingen *sektersk* prägel, hvilket tyvärr i Europa ofta är fallet inom filantropiska föreningar och verkar derigenom afskräckande på många hjälpsökande qvåkerskor och metodister, högkyrkliga, Svedenborgare och Lutheraner, alla bjudas att gemensamt "bedja och arbeta" i Herrans tjenst och med Kristus till föredöme. Denna fördragsamhet genomgår ock Föreningens organ, *Faith and Works*, (Tron och gerningar) en i Philadelphia sedan tio år utgifven, af en qvinlig redaktör redigerad månadsskrift.

Många rika, lyckligt lottade fruntimmer i Amerika, gifta och ogifta, nöja sig ej med en gagnlös fjärlstillvaro utan egna tid, intresse, talanger och pengar åt sina medsystrar, som måste förvärfva sitt dagliga bröd. Men det är ingalunda allmosor, som gifvas och tagas emot. Föreningen har visserligen betydliga donationer; dock bestridas dess utgifter delvis af frivilliga bidrag. I Amerika är sjelfständighetskänslan

så starkt utvecklad, att få af landets sträfsamma döttrar skulle ställa sig under Föreningens banér, ifall den hade ringaste anstrykning af "fattigvård." Lika litet som en yngling vid ett läroverk eller en student vid högskolan anser sig stå i förbindelse till en barmhertighetsinrättning, lika litet anser sig en medlem af W. C. A. som ett nådehjon.

Hvad nu förströelserna angår, så gifvas sista måndagen i hvarje månad en soirée med omvexlande program i högtidssalen, som rymmer 500 personer. Den, som träget arbetar vecka in och vecka ut för sitt uppehälle, förmår att värdera en bjudning på konsert, föreläsning eller humoristisk deklamation. Det är på dessa soiréer, som New Yorks dilettanter uppträda på platformen. De kunna ej göra bättre bruk af sina talanger än att spela, sjunga och deklamera för flickorna, som lyssna med strålände ögon och applådera af alla krafter.

I Bostonfilialen finnes äfven en gymnastiklokal med apparater, och qvinliga läkare hålla föredrag för flickorna i helsolära och sjukvård. Boston, pionieren på emancipationens obrutna mark, går ännu längre och har i "Women's Educational and Industrial Union" en lagskipningsbyrå. Har en arbetsgifvare lurat en qvinna på välförtjent lön eller har en qvinnas godtrogenhet och okunnighet i penningangelägenheter missbrukats, så tar föreningen saken om hand, lagsöker den skyldige, för qvinnans talan och indrifver hennes fordran utan ersättning.

Kommer så sommaren, då det är en hård lott att vara fastsmidd vid maskinen eller pulpeten, fången bakom boddissen eller i den qvafva skolsalen, der thermometeren visar 35 grader C. i skuggan, när tegelstenarne ånga och rännstenen förgiftar den masugnslika luften; då är Föreningen, den moderliga, omtänksamma, åter framme och öppnar portarne till sommarnöjet vid Atlanten på New Jerseys kust. Och öfver tröskeln till "Sea Rest" (Sjöro) med dess breda, af hafsläglar nu svalkade verandor, flyga en svärm trötta, utslitna arbetsbin. Här få de hvila sig mot en billig inackordering, taga saltsjöbad och gräfva ned sig i sandreflarna, om de behaga. Sedan de hemtat krafter under en 14 dagars tid, flyger den styrkta svärmen sin kos och en ny svärm af hundra hvilobehövande qvinnor anländer. I ett klimat som Amerikas och vid det släp och slit, som är de flestas lott bland den arbetande klassen, är denna rast vid sjön eller på landet en nödvändighet, eljest skulle den stän-

dig spända bågsträngen brista i förtid. Derför är "Sea Rest" en välsignelse utan like, och glädjande är det att märka, huru detta af Philadelphias qvinnliga filantroper stiftade sommarhem får allt flere motstycken. Senast i somras har ett hem öppnats vid de "Tusen Öar" i Lorenzfloden, bjudande hvila åt trötta flickor, som försörja sig sjelfva.

All denna moderliga omtanke mot den stora klassen af unga oförderfvade qvinnor kallar föreningen med rätta "Preventiva åtgärder." Ja, dess ädla syfte är att genom upplysning och kärleksfull vård förekomma eller oskadliggöra de frestelser, som värlösa qvinnor så ofta duka under för, och sålunda rädda dem från sorg, synd och skam.

Ett allvarligt ord angående dessa preventiva åtgärder må väl vara på sin plats. Finnes ej i Sveriges hufvudstad och i Göteborg skaror af flickor från annan ort på kontor, i bodar, på telegraf- och telefonbyråer, oerfarna, oförderfvade, intelligenta qvinnor, som efter dagens arbete återvända till ett duftet, smått hem eller ensamheten i ett kyffe åt gården på något billigt inackorderingsställe? Skulle ej dessa behöfva inneslutas i en förening af upplysta medsystrar, som äro villiga att använda några fristunder och begagna sina talanger till att sprida trefnad och glädje inom föreningen. Blevve intresset för saken väckt, så vet jag, att mången lyckligt lottad qvinna skulle svepa en och annan lärdom och rädslan för spöket "går det an?" i gagnlösa, tidsödande broderier, läsa alltsammans in i byrålådan och sedan börja bära stenar till en fästningsmur — ej till Karlsborg — utan till qvinnans bålverk i lifvets strid,

C. Sch.

Födelsedagskakan.

Skizs.

Om bara mormor ville somna! Rummet var otrefligt, kallt och dystert med denna lukt af rök, kaffe och snusk, som ofta är säregen för de fattigares bostad. Utanför föll den första snön i mjuka, lätta flingor och stadens kyrktorn aftecknade sig som en smärt, rak luftpelare mot den tunga, grå himmelen.

Om bara mormor ville somna! Men ännu satt hon harklande och hostande i sin nötta, skinnklädda

länstol och stirrade på de två korslagda, rykande bränder i kakelugnen, som här ersatte brasa. Ändtligen började hufvudet att nicka, snusdosan föll ur de skrunpna fingrarne ner på trasmattan, och snart bevisade tunga andetag, att hon försjunkit i sin vanliga eftermiddagssömn, som brukade räcka minst ett par timmar. Flickan vid fönstret reste sig försigtigt, tog fram en strut ur fickan, smög sig fram till kakelugnen, hælde strutens innehåll — några torra russin — tillika med litet vatten i en bleckpanna och satte den på elden.

Mormodren rörde på sig. Flickan stod orörlig, nästan andlös. Nej, Gud ske lof, hon somnade igen.

Den svartbruna gök-klockan, som tungt knäpp-te i en vrå, visade på fyra. En sådan otur, att mormor skulle somna så sent just i dag! Men det kunde nu inte hjälpas. I dag skulle hon inte lyckas att hålla henne inne! — Nästan trotsigt kastade hon hufvudet tillbaka, plockade skyndsamt upp de svälda russinen, lade dem i litet rent papper och stoppade dem ånyo i fickan. Sedan rullade hon ljudlöst ned rullgardinen, så att inte ljuset från gatlyktan skulle falla den sofvande i ansigtet, kastade öfver sig en gammal schal och smög försigtigt ut genom dörren. Hon lyssnade en stund, men när allt var tyst, ilade hon med hastiga steg genom de folktomma gatorna och steg in i en liten anspråkslös bagarbod, för tiltilltal upplyst af en rökig oljelampa, innanför hvars disk en fryntlig matrona satt och stickade.

— Är den färdig? — frågade hon ifrigt.

— Tror jag, det! Brun och rar, så den kan passa på kungens bord. —

Matronan reste sig med möda och kom straxt derpå tillbaka med en ännu varm kaka, ett riktigt mästerprof att döma efter utseendet.

Flickans ögon strålade.

— Moster har ju lofvat? —

— Ja, var du lugn, Mormor ska' ingenting få veta. Hennes kex känner man nog. Nå — nå saktat! Du får låna fatet, eljest kan den gå sönder — och serveten med. Adjö med dig. Fall bara inte! —

Flickan hörde inte de sista orden. Hon skyndade hastigt framåt, vek af åt höger och var snart vid norra ändan af staden, der fiskare och den fattigare befolkningen bodde.

Vinden kastade om. Skyar började snabbt ja-ga hvarandra. Det klarnade. Stundtals bröt månen fram och kastade skarpa, blåglänsande dagar öfver den

lilla staden, som såg helt trolsk ut i sin mjuka, orörda snödräkt med uddiga skuggor af aflöfvade träd och lyktgubbslika ljuspunkter från fönster och bodar. Men flickan såg sig icke omkring; hon endast skyndade framåt. Ändtligen befann hon sig på det så kallade "berget", stadens högsta punkt, der de rödmålade, hemtrefliga stugorna med sina höga skorstenar lågo uppflugna likt dufslag på de skrofliga klipporna, och hvarifrån man hade en storartad utsigt öfver hafvet, som nu i tunga, snöblandade vågor slog mot "udden" för att sedan, brutet, tillbakakastadt, i långsträckta dyningar rulla ända fram till bryggorna, der fiskarbåtar lågo och gungade.

Här stannade flickan och hämtade andan. Det var som om hennes ifver svalnat. Hon tvekade, — rodnade till — drog djupt efter andan. Nej, hon skulle hvila sig litet vid utsigts-stenen först. Hur många gånger hade hon inte setat här uppe, i tankarne följande honom till soliga trakter, eller genomlevande ett skeppsbrotts alla fasor. I bland hade hon tyckt sig se honom derute bland de skummande vågorna kämpande för sitt lif — hört hans skri, så levande, att hon skrikit sjelf af ångest. — Hon hade ju bara honom! — Så kom hon att tänka på, hvilket sorgligt lif hon fört — ständigt för moderns skull. Men kanske modern inte blifvit, hvad hon blifvit, om inte mormodern varit så. — Att jaga ut sitt enda barn, att slå, att misshandla, att svika henne i nödens stund! Flickans ögon blixtrade och händerna knöto sig. — Så for modern tillbaka till grannstaden och blef en dålig qvinna. Och hur hade inte mormodern behandlat henne sedan? — Som en brottsling. Hon fick ingenting lära, hon fick svälta, frysa, hon fick stryk och hårda ord, allt för modrens skull. Hade inte han varit, hade hon dött. Han gaf henne mat i smyg, han lärde henne läsa, han skyddade och tröstade henne. "De skulle gifta sig, när han blef stor, och då skulle mormor få se." Så hurtig, modig och vacker han var, och hur hon älskade honom redan då! Ibland, som barn, ville hon slå, bita, ja döda mormodern, om hon kunnat — och när hon blef äldre, erfor hon någonting ändå värre. Det kom ibland öfver henne ett vildt begär att lefva sin moders lif bara för att reta sin plågoande till döds. Men sedan blygdes hon — åh, hur hon blygdes för hans skull!

Hon sprang upp.

„Så vackert mänskenet var!“ Nej, nu borde hon

gå; Men det var som om någonting tvungit henne att tänka på det förflutna, som om hon lyssnat till en döendes bikt. Här uppe hade hon setat, när han for ut för första gången såsom jungman. Han var sexton, hon fjorton år. När han blef kapten, skulle de gifta sig, det var en afgjord sak. Hon vinkade och skrattade, hon skrattade och vinkade igen, men hon bet sin tunga i blod. Hon hade vant sig att göra efter allt, han gjorde — för det var rätt. Hon blef modig, gladlynt, gifvild, fast hon var feg, rädd och snål. Ja, det visste hon, att hon var. Det var fullt.

Så raskt det gått för honom! När han var tjugo år, tog han styrmannen — och nu! —

Hon vände ansigtet mot vinden; kinderna brunno så! Hur ontyckt, hur eftersökt, han var! Han brukade berätta henne allt; han var så sann. Han var alltid lika vänlig, lika beskyddande och glad, men om sina framtidsplaner talade de aldrig. Hvad behöfdes det. Allt var ju klart. Han skref sådana muntra, roliga bref, men de sista två åren! — Hon slöt till ögonen och ryste till. Hon hade blifvit stygg, hård och styfsint. Men hvarför kunde han då också inte komma hem en enda gång! Mormodern var så svår! I fjol hade han varit i Göteborg för att lasta. Hon räknade dagarne, timmarne, minuterna till dess han skulle komma hem. Men han kom inte. Han fick inte tid. Så hon gret öfver hans hjertliga, vänliga bref och öfver det vackra koralhalsbandet. — Så stygg hon var! Men nu var det inte värdt att tänka på allt det der! Han var hemma, hemma!

Hon riktigt smekte ordet. Hur hade han skrivit i sitt bref från Göteborg? "Nästa år blir jag hemma, vill Gud för min examen, och sedan. — Kära Anni, jag önskar att jag fick säga, hur lycklig jag är." —

Nå än hon! Hon skrattade, gnolade och sjöng, så mormodern höll på att förgås af ondska. Nu kunde ingenting reta henne. Nästa år, nästa år, och nu var nästa år inne! Men hvad hade han tänkt, när hon inte var nere och tog emot honom. Men mormodern hade inte släppt henne ur sigte hela dagen. Kanske att Lisen sagt honom. — Lisen var så vänlig, och hon kände honom. De hade träffats i Göteborg och det var med henne, han skickat halsbandet. Hvad hon var blyg för henne först, men sedan! — Åh, hvad det var härligt att få tala om honom; nämna hans namn, så ofta hon ville, och Lisen var så snäll. Hon lyssnade med ett aldrig tröttnande intresse, med ett

aldrig slappadt deltagande. Hon var en verklig vän. — Till sist bad hon att få läsa hans bref. Först ville hon inte, men sedan gaf hon vika. De voro inte så många. På sista tiden hade han inte haft tid att skriva alls. Men sedan kom Lisen mindre ofta, kanske hon tröttnat. Men så hon satt och drömde! Hon höll ju alldeles på att glömma! —

Hon tog fram russinen ur fickan, knäböjde framför kakan och satte ett och ett i det mjuka, doftande brödet, till dess de bildade ett O. och ett L. Olof Lund. Så bra det tog sig ut!

Hon hade vetat, att han skulle komma hem till sin födelsedag och hade spart sina brödpengar i veckan för att kunna fira honom riktigt. Olof Lund! Kunde det finnas något vackrare namn? Hon lade smekande kinden mot kakan, jo, kanske ett. Anni Lund! Hon sprang upp och vände ånyo ansigtet mot vinden; kinderna blefvo åter så heta. Nej, nu skulle hon gå! Hon drog till skärpet hårdare kring den smärta midjan, tvekade litet — knöt så en schär sidenhalsduk, som hon haft dold i näsduken, kring kragen och skakade ned de tunga svarta, hårflätorna. Om hon skulle töras ha dem hängande? Han hade ju alltid sagt, att han aldrig sett maken till "prakt". Ack, om hon vore vacker, riktigt vacker, som Lisen, med blå ögon, lockigt hår och djupa gropar i de röda kinderna i stället för att vara svart, mager, full! Nå, det gjorde ingenting, alls ingenting nu. Han tyckte ju om henne sådan hon var. Kära Anni, min, om jag bara tordes säga dig hur lycklig jag är. Nu skulle han få säga det — snart. — Hon tog kakan och kastade en sista blick omkring sig. Mänskenet hade nu inkräktat hela himmelen, och hafvet glänste som ett vågigt silfvertäcke. Så härligt det var! Så god Gud är, O, så god! Ännu en blick, sedan skyndade hon nästan springande nedför berget och stannade inte förr, än hon var vid sista stugan i stan. Genom fönstret föll en bred, röd reflex ut på snön och blandade sig egendomligt med det klara mänskenet utantför, och på den till hälften nedsläppta rullgardinen syntes jette stora silhouetter, som hon väl kände igen. Der satt "fiskarfar" med pipan i mun och toppmössan på hufvudet; vid spisen stod mor och sysslade; i vrån satt farmodern — och der!

Blodet trängde till hjertat, och hon blef alldeles blek. Det der käcka, vackra hufvudet kunde bara tillhöra en! Nu skrattade han! Hans kära, glada skratt! Tårarne kommo henne i ögonen och läpparne

skälfdde till. Så hon skulle älska, tjena och lyda honom! Så lycklig och god hon skulle bli! Ännu ett hufvud? Hvem kunde det vara? Så tråkigt! Men på det här viset kom hon aldrig in. Hon tog ett steg, men åter kom samma känsla af obetvinglig blyghet öfver henne. — Visst borde hon gå in! Hon tryckte handen mot hjertat, slöt till ögonen och ryckte beslutsamt upp dörren. Förbländad af det skarpa ljus-skenet, stannade hon på tröskeln. Hade hon nu kunnat se sig sjelf, hade hon bestämdt icke klagat öfver sin brist på skönhet. Hon var rent af briljant, der hon stod med sina vidöppna, mörka ögon, sina tunga, hängande flätor, med det bleka, klara mänskenet till bakgrund och den varma färgen på kinderna, ökad af det röda skenet ifrån spisen.

— Kära lilla vänliga Anni! —

Hon kände sig fångad i ett par starka armar, såg ett par vänliga, glädjestrålände ögon söka sina, kände en kyss på sin kind och ändå isades hon, som om hon fannats af en död.

Hvad var det!

— Så snällt af dig att komma. Så likt min lilla trofasta lek-kamrat! — Han drog henne längre fram i rummet. — Men hvad har du der? — Han ryckte lekfullt serveten af kakan. — En kaka! Och en sådan kaka! Ja, den skulle kocken se! O. L? O. L! Du visste således? —

— Naturligtvis. —

— Af min förlofning? Gjorde du! Ja, tusan kan pejla djupet hos qvinnfolk. Mej förbjöd Lisen alldeles bestämdt att säga något, —

— Lisen! —

— Inte ens åt dig, min lilla barndoms-fästnös och min ungdoms trofasta vän. Och så kunde hon inte tåga sjelf! — Han skrattade muntert. Flickan vid dörren vände trögt på hufvudet. Ja, der stod Lisen litet undangömd, leende och rodnande. Fästmannen drog fram henne. — Kom och se — ropade han muntert. — O. L, var inte det vackert tänkt af Anni, af lilla syster Anni. Olof och Lisen! — Han kysste sin fästnös röda läppar.

Olof och Lisen!

Flickan grep så hårdt kring fatet, att fingrarne hvitnade. Olof och Lisen! Det var således för detta, som Lisen ville veta — och han hade aldrig menat — det var hon — som —

Plötsligt föll fatet med ett skrällande ljud i golfvet, dörren rycktes upp och der ute i mörkret kun-

de man se en smärt flickgestalt fly med händerna för ansigtet, som jagad af onda andar.

— Hvad var det, som krossades? — frågade den halfblinda farmodern.

— Bara en födelsedagskaka, — blef svaret.

Alfhild Agrell.

Studier af M. Roos.

I

Middagssolen bränner öfver Norrbro, från Gustaf Adolfs torg höras vaktparadens trumhvirflar, spårvagnar och ekipager rulla förbi hvarandra, trottoarer och gator vimla af människor. Strömmen flyter svällande och strid, hvirflar kring bropelarne och blånar under den djupa, varma sommarhimmelen. Af och an flyga fiskmåsarne, högt öfver vattenytan glänsa deras hvita vingar, ibland gifva de till ett skri och sänka sig nedåt för att doppa hufvudet i vattnet och sedan stänka omkring sig de glittrande dropparne. Solens strålar bada slottstinnarne, kupolerna på Bolinderska huset lysa i den glittrande middagsdagern, ångbåtarne ila fran öfver strömmen, smärta och raka stiga rökpelarne uppåt, gatstenarne bränna och i Kungsträdgården falla skuggorna djupa och svala.

Det är Stockholm i sin sommarskrud, — det är Mälardrottningen, som ler, — ett strålende leende, öfvermåttadt af värme och solljus. Vid stenvuren nedanför Lejonbacken står en blind med det uttryckslösa ansigtet och de slocknade ögonen vända uppåt. Dag ifrån dag, år ifrån år har han stått der, stum och orörlig, bjudande de förbigående att köpa af de små leksaksfartyg, han håller i handen. Människorna ila förbi honom, det blir allt lifligare på gatorna, solen stiger högre, men han märker ingenting. Han lefver i en annan verld, en kall, färglös, ensam verld och der förnimmer han lifvet omkring sig förunderligt beslöjadt, så långt borta, så främmande, — och solen, den sköna, lifvande solen, känner han blott på de hvassa strålar, som hetare och hetare bränna hans tomma ögongropar.

Om morgnarne, då han trefvat sig hit ned, är han alltid vid bättre mod. Han har ätit litet frukost,

det är ännu svalt vid stenvuren, han erfar ett visst fysiskt välbehag. Han lutar sig mot väggen och håller djerfvere fram sina fartyg, medan hoppet, det löjliga, envisa hoppet, tillhviskar honom, att han snart skall få sälja något. Men då dagen långsamt skrider framåt, då timmarne, heta och tunga som blydroppar, falla öfver honom, då tröttheten förslappar hans lemmar och sorlet från den främmande verlden omkring honom blir allt oredigare och dofvare, — då griper honom förtvivlans och otålighetens ande. Hvert skynda då alla dessa människor, som draga förbi honom? I hans utpinade fantasi är denna ström af förbigående någonting stort, obarmhertigt, omätligt, som alltid har brådt, och som jagar framåt utan att märka honom. Liksom han icke kan se människorna, så börjar han tro, att de icke kunna se honom. Mörkret, som betäcker hans ögon, lägger sig äfven öfver hans själ; människorna aflägsna sig mer och mer, ingen hör honom, han är ensam; stenvuren, mot hvilken han lutar sig, gatan, som bränner hans fot, är den verld, hvarest han lefver, — den långa, förfärliga, drömlika tröttheten är hans lif. Ibland kommer någon fram till honom, köper ett af hans fartyg, pratar litet med honom, gör några medlidsamma frågor. Han drar en suck af lättnad, det är så skönt, att få tala ut, att få klaga, — och med en på samma gång bitter och resignerad ton berättar han om dagen, stunden, timman, då han för alltid miste sin syn. Då känner han det som om lifvet ånyo närmade sig, — ögonblicket, — det förfärliga, aldrig förgättna, — genomlefves ånyo, en flick af slöjan upplyftes, han ser ännu en gång jorden, de gröna träden, solen, ljuset, — den förunderliga, hemska glans, som upplyste allt i samma stund, det förmörkades . . .

Men så blir det åter tyst och ensamt omkring honom. Värmen söfver honom, han blir slö och likgiltig, tankarne surra ihop sig till orediga fantasier.

Han lider icke mera, han är slapp och känner blott ett begär efter mat och hvila. Men han förtjenar så litet, han har endast sällan tillfälle att äta sig riktigt mätt. Ibland tar han fram ett bröd, som han haft med sig, och nöjer sig dermed, men då han fått sälja något, trefvar han hemåt och köper sig på vägen en ordentlig middag. Sedan går han ut igen, och då är han liksom på morgonen alltid vid bättre mod.

Men timmarne gå. Det blir tystare på gatorna, I vester glöder himmelen af aftonrodnadens sken, slotets fönster upplysas af den gyllene reflexen. Från

Strömparterren ljuder musiken, aftonvinden för dess melodier öfver strömmen, människorna skynda sig ombord på de små ångbåtarna för att fara ut till Hasselbacken och njuta af den vackra sommarqvällen.

Den blinde känner, att natten närmar sig. Stenmuren blir kall, då och då kommer från vattnet en sval fläkt och uppfriskar honom — det är tid på att gå hem. Han håller ut sin käpp och, strykande längs muren, vandrar han upp mot Westerlånggatan, der han bor i ett litet kyffe inåt gården. Här är qvaft och illaluktande, rännstensångorna stiga upp från gården, en våtvarm fuktluft slår emot honom, då han träder in.

Men det gör honom ingenting. Han somnar, så snart han lagt sig ned, — somnar obekymrad om den sköna sommaraftonen med den ljusa, drömmande skymningen, obekymrad om lifvet, det rörliga, brokiga njutningsökande lifvet derute.

Han sofver och är lycklig. Den natt, som ständigt omger honom blir djupare och tystare, och i dess mörker känner han icke längre, att ljuset flytt honom.

II

Det var en kort paus i kotiltongen. Herrn, som trakterade dansmusiken, spelade "Portervisan" ur Martha, medan vaktmästaren gjorde en rond kring salen och serverade porter.

Vid ett af fönstren med stolen långt inskjuten i dess fördjupning satt en ung flicka, och bakom henne stod hennes kavaljer, stödd mot fönsterposten, sakta balanserande af och an och allt emellanåt böjande sig fram mot sin dam.

Hon satt litet sjelfsväldigt; envist lutad mot ryggestödet. Händerna lågo orörliga i knät; hon begagnade nästan aldrig solfjädern, som hängde ned vid sidan. Då och då vände hon på hufvudet, men aldrig så mycket, att hon riktigt kunde se sin kavaljers ansigte. Hon var liten till växten och mycket välbildad, små händer och fötter och det smidigaste lif. Men hon såg något passé ut, halsen var mager och kinderna hade ett tårdt drag, som gjorde hennes utseende i förtid gammalt.

De hade tegat en lång stund. Begge två sågo de framför sig med en intetsägande blick. Slutligen böjde han sig framåt, tog upp hennes solfjäder och började leka med den.

— Vet ni, — sade han, i det han snodde solfjäderstofsen af och an kring fingret, — vet ni, att jag har skaffat mig en hund. —

Hon vände på hufvudet, men alltjemt blott till hälften.

— En hund? Så-å? Hvad ska' ni med den att göra? —

— Jag skall ha den till sällskap. Det är med mig, som med gamla, ogifta fruntimmer, jag börjar på att tycka, att jag är så ensam. —

Hon ryckte på axlarna.

— Nå, hvad är det för slags hund? —

— Det är en pudel. Jag har kallat honom Fidèle. Ni vet, att pudlar äro mycket trogna djur. —

— Ja, det vet jag sedan min skoltid. I skolan hade vi en fransysk öfersättningsbok, der det stod en berättelse, som hette "den trogne pudeln." Jag tror visst, att han sörjde i hjäl sig på sin herres graf.

Der stod också en mängd vackra och sanfärdiga berättelser om lydiga gossar, uppoffrande trotjenare och religiösa ynglingar.

Pausen var nu slut. En brusande vals ljöd genom salen; anföraren för kotiljongen gick omkring, kommenderande: "dam, kavaljer, — dam, kavaljer!"

Hon reste sig till hälften upp. Han släppte hennes solfjäder och såg tvekande åt höger och venster.

— Nej, jag tror jag afstår, — sade han och retirerade i fönstersmygen.

— Ja, det tror jag, jag också gör, — upprepade hon och återtog med en suck af lättnad sin hvilande ställning mot stolskarmen.

I midten af salen ordnades nu turen; anföraren gick i spetsen och styrde det hela. Paren slingrade omkring hvarandra med vissa rytmiska rörelser, damerna höjde armarne, herrarne kröpo inunder, musiken ljöd tystare, sakta ackompanjerande defileringen med operapotpurier, kedjan vidgades, upplöstes, valstonerna brusade ånyo, fulla och starka, paren dansade ut och klämde och trampade hvarandra i trängseln.

Han och hon voro ånyo tysta. De betraktade de dansande paren och granskade dem noga med ett slags stereotyp intresse.

— Hvad fröken Adlerstedt är vacker! — sade hon slutligen.

— Utomordentligt. —

— Icke att jag egentligen kan finna, att hon i afton är vackrare än vanligt, men det har nu blifvit en sådan vana inom societeten att åtminstone en

gång på qvällen göra ett utrop öfver hennes skönhet, att det går alldeles af sig sjelf. Jag begriper inte, hvad man skall få för ett lika användbart samtalsämne, då hennes skönhet tar slut. —

— Åhjo, då kan man ju i stället en tid bortåt säga: hvad fröken Adlerstedt har deklinerat! —

— Ja — det är sant, — det kan man göra! —

Turen var nu slut och en ny började. Deref-ter ropades: "allmän dans!"

Han vände sig emot henne, bockade sig och utsträckte mekaniskt sin arm.

Hon kastade en hastig, forskande blick på honom.

— Tack, vet ni jag sitter lika gerna öfver. Här är så odrägligt varmt. Tycker ni inte, att här är fasligt varmt? —

— Jo, här är mycket varmt. Men det är ett intet emot på balen i går. —

— Ja, det måtte ha varit plägsamt. Men har ni någonsin känt en sådan värme som hos norska ministrerna? —

— Ja bevars, det var mycket värre hos Adlerstedts häromdagen. —

— Ånej, visst icke, der var inte på långt när så qvätvande. —

— Nej, kanske inte, det är svårt att afgöra. —

— Ja, det är inte så lätt. —

Man bjöd nu omkring buketter och dekorationer. Han tog en bukett; der satt en hvit, litet vissnad kamelia i midten. Han förde den ett par gånger till sitt ansigte. — Alldeles doftlös, — sade han halft leende.

Han räckte henne buketten och hon tog emot den med en liten böjning på hufvudet. Så lade han sin arm kring hennes lif och valsade ut.

Men i samma ögonblick förändrades helt och hållet hennes utseende. Ögonen öppnades, vidgades, flammade till. De vanligen fast hoptryckta läpparne skildes åt, hon andades kort och darrande och kring hennes mun lade sig ett drag af smärta, nästan förtviflan. Två hvarf dansade de kring salen och allt fastare och fastare slöt han henne intill sig.

Då valsen var slut, satt hon en stund med nedslagna ögon, blek och flämtande, medan paren hvirlade förbi och valstonerna ljödo omkring henne, förvirradt och oredigt som i en dröm.

Han stod i fönstersmygen i sin gamla vanliga ställning; men hans blick hvilade oafbrutet på henne

och hon kände denna blick, fastän hon vände honom ryggen.

Ett par herrar kommo nu och bjödo upp henne och flera damer gäfvö honom dekorationer. De dansade begge två lifligt, hvar och en på sitt håll.

— Se, så vackra blommor! — sade hon, då han kom tillbaka, och sträckte buketterna emot honom.

— Förtjusande, — svarade han, i det han böjde sig ned för att lukta på dem.

Hon satt en stund tyst och lekte med blommorna; så drog hon oförmärkt ur en heliotrop och lät den lika oförmärkt halka ned på golvet.

Den fick ligga der flera minuter. En af de förbidansande damernas klädningssläp sopade den inåt fönstersmygen. Då lutade han sig ned och tog upp den.

Nu ropades: sista hvarfvet! Han bugade sig för henne och de dansade ånyo ut, men denna gång mycket lugnt och blott ett halft hvarf.

Kotiljongen var slut; man promenerade ut ur salen, par efter par, vid tonerna af Aidamarschen.

Då de kommo fram till dörren, vände sig en af de fruar, hvilka sutto der för att åskåda dansen, till sin granne och frågade:

— Nå, hur går det med det der paret? Skall det inte blifva något parti mellan dem? —

— Gud vet, — jag tror knappast, — svarade den tilltalade, — han lär vara så skuldsatt. Dessutom undrar jag, om de inte hållit på allt för många år att dansa kotiljong med hvarandra. Jag tror inte, att de mera ha någonting att säga hvarandra. —

Emellertid hade de kommit in i salongen. Han bugade sig, tackade för dansen och frågade, om hon ville ha något att dricka. Hon tackade, men skakade nekande på hufvudet. Då bugade han sig ånyo, lemnade henne och skyndade ut i buffeten, för att skaffa sig något svalkande.

Han höll ännu heliotropen i sin hand; mekaniskt tummade han den, medan han drack och pratade med en af sina bekanta. Plötsligen kände han en stark, fin vällukt, som steg upp från den halft vissnade blomman. Ovilkorligen förde han den ett par gånger mot sina läppar.

Hon hade gått in i toaletten. Hennes hår var i oordning och hon var mycket upphettad. Hon pudrade ansigtet och lade håret rätt; hon brådsnade, ty hon hörde, att man redan spelade upp till sista extravalsen. Men innan hon lemnade toaletten, ryckte

hon lös en af buketterna, betraktade den ett ögonblick med glänsande ögon och kysste den passionerad.

Så skyndade hon ut för att icke mankeras sin kavaljer.

§ Kvinnofrågan.

Om det i allmänhet kan sägas, att inom de allra flesta länder med europeisk odling de sistförflutna hundra åren karaktäriserats genom förkunnandet och tillämpningen af frihetens och menniskorättens grundsatser på alla samhällsområden, så kan det särskildt framhållas, att under de begge sista årtiondena detta i oförutsedd utsträckning ägt rum med afseende på kvinnans ställning inom samhället.

Och dock ha förändringarne i uppfattning, i lagar och inrättningar mött ett motstånd, som varit både starkt och segt och stundom tyckts vara ganska allmänt, emedan mången, hvilken lifligt önskat den, af fruktan för gäckeri och oblida omdömen ej dristat sluta sig till förkämparne för reformernas goda, men misstydda och hånade sak.

Missförhållandena tycktes dock ligga i öppen dag och det icke minst i vårt land. Den vilseförda allmänna meningens grymma tvång och orättvisa lagars förtryck urständsatte den ogifta kvinnan inom de s. k. bildade klasserna att förvärfva sig en oberoende ställning, som den kalla sjelfvisket och den missaktning, hvilken ofta nog mötte henne, gjorde dubbelt önskvärd. Dertill kom, att den uppfostran, hon erhölet, varit ensidig och ändamålslös — eller åtminstone ej haft ett berättigadt ändamål, då den i stället för att genom en välberäknad utveckling af naturanlagen sätta henne i tillfälle att gagna samhället och den enskilde samt vinna ett tryggadt oberoende för egen del, blott afsåg att bereda henne framgång inom sällskapslifvet och goda äktenskapsutsigter. Derfor utstyrdes den unga flickan efter råd och lägenhet med skentalanger — därför magasinades i hennes hjerna glosor och fraser på främmande tungomål, i bästa fall nödortfigt understödda af grammatikaliska regler — därför öfverströks hela hennes väsende med en fernissa af "douceur" och behag o. s. v. Man trodde sig ha uppfyllt allan rättfärdighet, då man så lyckades störta den unga flickan i förhållanden, som under såda-

na förutsättningar äro de vanskligaste i världen, neml. de äktenskapliga, och man sjelf sålunda kunnat skaka af skuldrorna målsmanskapets tunga börda. Saken var i sjelfva verket en bröd- och ambitionsfråga, fast den officiella sats, som bemantlade den, klingade sålunda: äktenskapet är kvinnans bestämelse. Och hvad den var är den tyvärr ännu på många håll, huru klart det än visats med ord och exempel, att ett naturligare och säkrare medel att betrygga dotterns framtid ligger i en uppfostran, som utvecklar hennes begåfning, förädlar och stålsätter hennes karaktär — en uppfostran, för öfrigt snarliken, som sätter ynglingen i stånd att blifva en man för sig. Kunde än den falska bildningens glitterguld och lyckligt inympade "manér" vinna det afsedda ändamålet för denna osjelfständiga unga varelse, som behöfver försörjas, blefve fördelen problematisk, ty i allmänhet ha olyckliga äktenskap ingåtts under sådana förhållanden. Härtill kommer, att i många fall äktenskapsplanerna måste stadna, dels medan i vårt land antalet af ogifta kvinnor är betydligt högre än det af ogifta män, och dels emedan de stegrade lefnadskostnaderna och ungarlivets "ädla frihet" och den dermed förknippade möjligheten att använda hela inkomsten för egen räkning göra, att allt flera män besluta sig för att ej belasta sin budget med familjeutgifternas konto.

Detta har också i sin mån bidragit till spridningen och stadgandet af öfvertygelsen om kvinnans natur- och förnuftsensliga rätt till ett utvidgadt verksamhetsfält och till en deraf betingad större grundlighet i undervisningen uti flickskolorna och valfrihet i fråga om läroämnen. Väl rycker mången ännu försämligt på axlarna, då fråga blir om att sysslor och yrken, som förut varit mannen förbehållna, skulle blifva tillgängliga äfven för kvinnorna, väl svarvas kärnlösa fraser om det olycksaliga i en social reform, som skulle bortblåsa det superfina "doftet" från kvinnans väsende, tillintetgöra detta vecka behag, som gör henne till en "huldgudinna" i pseudochevalereska salongshjeltars ögon och sålunda ge dödsstöten åt vissa förhållandens romantik, hvilken smeker egoismen och egenkärleken hos dessa herrar, för hvilka kvinnan blott är en angenäm leksak, en pikant förströelse under lediga stunder. Men för de upplystare och mera ädelsinnade i sjelfva det konservativa lägret har det blifvit allt klarare, att den sanna kvinnligheten ej kommer att lida på, att de unga flickor, som ej kun-

na tillfredsställas af inskränktheten och passiviteten i de förhållanden, der allt reglementerats efter den gamla uppfattningen af kvinnans lifsuppgift, inträda i en verksamhetsförför, rik på möjligheter för användandet af olika slags naturgåfvor, för utvecklingen af ädla och mäktiga krafter, som kunna bli af oberäknelig fördel för det samhälle, de tillhöra. "Funnes," har professor Viktor Rydberg skrifvit, "blott en enda kvinna, hvars verksamhet kunde blifva välsignelsebringande på de områden, som annars odlas af männerna, så vore det en förlust för det hela och ett oförlätligt våld på en människosjäl, om en lag funnes, som utestängde henne från sin bestämmelse." Och då redan så många lagar måst vika för den sannings makt, som ligger i de för kvinnans räkning framställda reformkräven, så torde de förr eller senare komma att till fullo segra i de konstitutionella länder, der folkets representanter ha lagstiftande makten i sin hand och der fördomarna måste derför draga de lagbestämmelser, som stödt sig på dem, med sig i fallet, så framt desse representanter ej sakna pligt känsla och handlingskraft.

Sedan urminnes tid har mannen tillvällat sig uteslutande rätt till "sysslor, embeten och tjänster" i staten och lejonparten af all arbetsförtjänst. Hvad man i våra dagar begär är, att han ville låta dela med sig i de fall, der kvinnan i erforderlig kunskap och skicklighet kan mäta sig med honom, och att sålunda nya kanaler för den kvinliga verksamheten skola öppna sig — nya lifsuppgifter, för hvilka föräldrar kunna uppfostra sina döttrar i stället för att uteslutande fästa sig vid den ofvan antydda. Början dermed gjordes 1859, då kvinnan erhöll rätt att anställas såsom folkskolelärarinna, och derefter följde 1861 rätten att bli orgelnist och den att verka såsom tandläkarinna, 1869 den att utnämnas till lärarinna i teckning samt i musik och sång vid högst femklassiga läroverk, 1870 rätten att utöfva läkareyrket och i sammanhang dermed och till vilkor derför att genomgå maturitetsexamen och andra för detsamma erforderliga examina och prof efter inhemtad undervisning vid Karolinska Institutet och universiteten, vid hvilka hon äfven skulle få aflägga andra akademiska examina. Slutligen medgafs henne 1873 att bli anställd inom telegrafverket och postverket, naturligtvis på de lägsta och minst inbringande ordinarie platserna. Anmärkas må, att det var riksdagen, som i allmänhet påyrkade och nödgade den motvilliga re-

geringen till dessa reformer.

Det är känt att under denna tid enskilda förtroendeposter, i olikhet mot hvad förut varit förhållandet, anförtrots kvinnor, såsom banktjenstemäns, kassörers och kontoristers befattningar, och det i ganska vidsträckt mån.

Det anmärkningsvärdt lyckliga resultatet af detta tillgodogörande af kvinnans praktiska förmåga utanför hemmets område gör, att ingen återgång till den fordna exklusiviteten numera är tänkbar, och att i stället utsigterna för nya verksamhetsfälts upplåtande åt henne betydligt ljusnat. Särskildt torde den omständigheten att, medan underrättelser om upptäckta kassabrister, försnillningar och förfalskningar på banker och postkontor nära nog hört till ordningen för dagen, dylika bedröfliga förhållanden aldrig inträffat, der kassan eller bokföringen varit förtrodd åt kvinliga händer. Och då general-poststyrelsen nyligen hemställt hos regeringen om utvidgning af kvinnans befodringsrätt inom postverket, har helt visst detta ytterst berott på den sedlighet och noggrannhet, hvarvid vid detsamma anställda kvinnor fullgjort sina uppgifter, och icke på någon särskild önskan att bidraga till förbättrandet af kvinnans ekonomiska ställning. Då emellertid så förhåller sig, torde detta allt mera komma att inverka på arten af den uppväxande kvinliga ungdomens undervisning och uppfostran, helst det allmännare begagnandet af skolornas och pensionernas undervisning — och det ej blott i fäderneslandet utan äfven på utrikes orter — göra guvernantsplatserna allt fåtaligare.

Ett jemförelsevis stort antal unga flickor — enligt de senaste uppgifterna omkring sjuttio — har i Sverige tagit maturitetsexamen under de femton år detta varit tillåtet. Att blott ett fåtal af dessa studerat vid universitetet och der tagit akademiska examina, har väl hufvudsakligen berott på, att för kvinnan icke någon praktisk fördel varit förknippad med deras genomgående, såsom förhållandet deremot är med mannen, då de utgöra vilkoren för hans befodran, när han inslår på någon embetsmannaväg. Visserligen är det medgifvet den kvinna, som tagit medicinsk - licentiat-examen, att praktisera, men för henne fins dock ingen utsigt till någon läkarebefattning med lön. Icke ens en liten distriktläkare eller fattigläkareplats kan upplåtas åt henne, huru stort anseende för kunskap och skicklighet hon än förvärfvar sig. Och för den kvinna, som tagit filosofie kandidatexamen, finnes icke heller någon annan möjlighet att använda sina kun-

skaper och sin intelligens för det allmänna bästas främjande än den, hon ägde, innan hon aflade ett sådant lärdomsprof. Den nyligen aflidna filosofie kandidaten Betty Petersson tjänstgjorde åtta år med mycken framgång såsom extra lärare vid ett af hufvudstadens elementarlär verk för gossar och tillvann sig sina lärjungars och deras föräldrars aktning och tillgifvenhet i ovanlig grad, så att, när hon angreps af en sjukdom, som skulle göra slut på den energiska och pligttrogna kvinnans lif, desse senare beslöto att genom ett penningssammanskott bereda henne en pension. Men någon ordinarie befattning vid läroverket kunde hon icke erhålla, trots sitt redliga och förtjenstfulla arbete i dess tjänst, emedan hon hade det stora felet att vara kvinna.

Det vill då synas, som återstode af det gamla systemets missförhållanden alldeles tillräckligt, för att de af de till kvinnans fördel gjorda medgifvandena, som ansetts för de viktigaste, skola inskränkas till sin betydelse i väsentlig mån, om ej blifva hardt nära illusoriska. Dertill må ock räknas att, under det att staten bekostar en mängd elementarläroverk för gossar, der de omkring ett tiotal af år beredas för mogenhetsexamens undergående, den alltjemt håller dessa slutna för flickor, utan att för dem inrätta en enda motsvarande undervisningsanstalt. Denna brist afhjelpes naturligtvis ingalunda genom de mindre summor, den årligen anslår åt flickskolor, som ha den enskilda företagsamheten och begäret att gagna att tacka för sin tillvaro, helst de dervid fästade villkoren och det dermed i sammanhang stående öfvervakandet af undervisningens art och gång icke afse en sådan examen såsom dennas slutliga mål. Det behöfver väl knapt anmärkas, att, huru stor betydelse för den kvinnliga bildningen i landet statens högsta lärarinneseminarium än äger, det icke kan bidra det ringaste till fyllandet af den lucka, som här framhållits, då dess uppgift är en helt annan än beredandet för mogenhetspröfningen och pedagogiken spelar hufvudrollen bland läroämnen, och då, såsom villkor för inträdet, kunskapsmättet i flera fall är jmförelsevis högt tilltaget.

Men undanröjdandet af dessa missförhållanden och brister är blott en tidsfråga. Kvinnans sak måste gå framåt, hon måste göra "intrång" på områden, hvilka mannen förut betraktat såsom uteslutande sina, och uppträda såsom hans konkurrent i hvarje kall och yrke, från hvilka ej hennes underlägsna fysiska styrka och den äkta, af konventionel uppfatt-

ning oberoende kvinlighetens betänkligheter utestänga henne, och välja embetsmannavägen eller den vetenskapliga, konstnärliga eller tekniska bana, för hvilken hennes naturgåfvor bestämt henne. Och detta skall möjliggöras genom att allmänna meningens gillar och understödjer hennes sträfvan och lagarne medgifva och institutionerna främja dem. Det är ej fråga om någon delaktighet i de privilegier att utöfva hvad sedelagen måste fördöma, hvilka en mot alla rättsbegrepp stridig uppfattning tillerkänt mannen, om än på denna eller på andra sidan Atlantiska hafvet af "emancipationsvurmar" uttalade åsigter gått ut på något sådant. Det önskas blott, att kvinnans själsförmögenheter må utvecklas i öfverensstämmelse med deras naturliga beskaffenhet och riktning, att den förnufts- och tidsvidriga begränsningen af hennes verksamhetsområde må försvinna och hon så komma i tillfälle att vinna det oberoende, som är så dyrbart för hvarje själ, som utvecklats till en sann uppfattning af livvets pligter och dess betydelse. Skulle kvinnan inte vara berättigad att dricka lika djupt ur kunskapens brunn som mannen, då fabeln om hennes underlägsna intelligens, som uppkommit i följd af hennes ofullkomliga uppfostran, hunnit blifva fullt vederlagd? Och skulle kvinnan ej få verka på de områden, der hon visat sig kunna göra det fullt lika väl som mannen, så snart man förunnat henne rätten att försöka det.

Följderna af de motsedda reformerna skola bli viktiga för många svenska kvinnor, som antingen äro i fullkomlig brist på sysselsättning eller ha en så litet lönande, att deras lifsupphälle näppeligen kan bestridas derigenom. Det skulle då mera sällan inträffa, att döttrarna i hemmet tillbragte tiden i för kropp och själ ohelsosam overksamhet och däsighet — eller i något ännu sämre, ty "fåfång gå lärar mycket ondt." Och den unga flickan skulle icke af om tanken för sin framtida bergning föranlätas att förena sig med en man, som hon hvarken kan skänka kärlek eller aktning, och de olyckliga äktenskapen — dessa källor till ytterligt elände — skulle bli sällsynnare. Men om den unga flickan gifte sig, skulle hon, efter att ha mottagit en sådan uppfostran, som den vi här framhållit såsom önskvärd, bättre förstå att leda sina barn. Och såsom fattig hustru eller enka skulle hon bidra till familjens upphälle genom ett arbete, som vore mera vinstgifvande än det förut vanliga. Ja, sjelfva antalet af fattiga enkor liksom

det af hustrur, hvilka i följd af sina mäns handlings- och lefnadssätt befinna sig i ännu sämre belägenhet än de förstnämnda, skulle förminskas, om anledningar för unga flickor att på sätt, som ofvan antydts, kasta sig ur askan i elden inträffade mera sällan.

Det är hufvudsakligen om de bildade klassernas kvinnor, som här talats. Men mycket af det sagda gäller äfven de lägre samhällslagren. Och särskildt må anmärkaas, att rättvisan och behofvet kräfva lika starkt för de senare som för de förra verksamhetsfältets utvidgande, ehuru jemförelsevis föga talats derom af dem, hvilka kämpat för kvinnans sak. Huru vi tänka oss genomförandet af detta önskningsmål, skall måhända framhållas i en följande uppsats.

Eva Brag.

Lodde af Skjalf.

Prosten Bremberg och handlanden Norman trädde ut på skolhusets trappa just som aftonklockorna ringde nere från staden. Det hördes tydligt genom den höga höstluften. Sydvestan kom från hafvet öfver vida ljunghedar och låga bergsträckor och förde med sig ljuden i så oförminskad styrka, att de svällde ut öfver hela Lodde socken.

Prosten torkade sig långsamt i pannan, i hår-fästet, tog af glasögonen och knäpte upp en knapp i den långa rocken som gick upp under prestkragen.

Hans runda feta ansigte, der röda fläckar slagit upp här och der, bar spår af att kommunalstämman i dag varit besvärlig. Den hade också dragit oför-svarligt långt ut på tiden.

Handlanden Norman hade gått och sagt till om förspänningen, och prosten såg mekaniskt efter honom med något tomt och uttryckslost i den runda blicken. Han var verkligen bra trött och det var välgörande att inte behöfva tänka utan bara hänga med ögonen vid den bleka eftermiddagsluften. Blåsten hven om klockargården derborta, och de två stormböjda almarna vid gårdesgården, vaggade sakta med sina aflöfvade grenar. Det fans ingen människa inom synhåll, suckade gjorde det långt och entonigt i ljungen på heden nedanför och himmelen hade en så urblekt färgton, att prosten ett ögonblick nästan söfdes medan

han väntade.

“Nu skall knastern smaka,” sade herr Norman på sitt kärfvä sätt när han kom igen, “di här her-rarna ä’ inte goda att tas med. — Det ä’ den der skräddaren, som sätter upp dem — han ä’ min själ högfärdsgalen, han.”

Handlanden Normans långa magra gestalt räckte ett godt stycke öfver prosten, när de nu långsamt gingo ned för klockarliden, och han strök ofta med handen jemnande nedåt sitt svarta skägg, medan de klara ögonen blickade genom ett par blå glasögon åt sidan ned på presten.

Denne smålog.

“Ja bror har verkligen icke så orätt — det ska’ bli skönt att få sin lilla smörgås. — Det blef litet långt det här.”

Och så rullade den vackra köpenhamnsdroskan vägen framåt till Löfhede, der herr Norman i dag såg de båda presterna i Lodde jemte några få andra på middag.

Icke för att herr Norman var särdeles svag för prester. Han hade en ful ovana att svärja vid hvart-annat ord och att berätta fula ungarlshistorier, hvilket han rakt icke kunde lägga band på, och det passade ju icke ihop med prester. Visserligen brukade hvarken prosten eller kappelanen säga någonting, utan blott småle helt svagt, men det uppstod bland de andra vanligen en stel tystnad, som verkade ofrefligt — och därför som sagdt var det genant att umgås med svartrockarna. Men han var en korrekt man i detta som i så många andra fall. Hvarje söndag förekom han i främsta bänken i kyrkan, till hvilken han sjelf bestått den vackra predikstolen. Han tälde aldrig att höra talas om frikyrkliga tendenser och inbjöd regelbundet prosten till middag helgdagarna, hvilket lika regelbundet med största artighet af-slogs. Prosten hade klen mage, och middagarna på Löfhede voro kända. Dessutom gick han ögernä bort söndagarna — vissa partier sågo snedt derpå — det var verkligen svårt ändå att göra alla till lags inom denna osympatiska skärgårdsförsamling.

På ömse sidor af vägen sträckte sig ödsliga ljunghedar och låga, fula klippsträckor. Knapt ett träd fans. Sydvestan brukade göra sin razzia vår och höst, och efter den betan var det slut på hvarje gryende förhoppning. Endast tre urgamla pilar sträckte sig öfver landsvägen på ett ställe. De voro djupt krökta alla åt samma håll.

Prosten kände sig illa till mods, när han såg ut öfver ödsligheten; i dag föreföll det honom pinsammare än någonsin. Han kunde icke med kustlandet, icke i något afseende. Hvad fick han icke svälja dagligen af råheter! Hela befolkningens karakter var honom motbjudande. Tvärhet, ordkarghet, hänsynslöshet mötte honom öfverallt, både hos ståndspersoner och allmoge. Ståndspersoner — ja, kunde man ens —

Han vände sig härvid litet häpen om mot herr Norman, rädd för att i tankarna rent af ha talat högt. Men Norman såg ut alldeles som vanligt, mycket värdig ja nästan förnäm med sitt långa skägg och sin bleka hy. Men det var den akademiska bildningen som fattades — ja, som fattades öfverallt här i skärgården. Saknaden öfverväldigade prosten ibland — han var så innerligt trött på deras silltunnor och hafreaffärer — han afskydde egentligen krämaranden, men pengar var dock nödvändigt.

Och att sköta den saken förstod herr Norman, det var säkert. Folk och pengar! Han hade ju halfva socknen i sin hand, tack vare sin raskhet och energi och sin präktigt genomförda princip att aldrig bevekas till eftergift mot den, som gjort honom på minsta sätt emot. Och dessutom egde han försänkningar här och hvar i B-stad.

Prosten sympatiserade visst icke med sin granne, men han hyste aktning, ja verkligen aktning och beundran för hans kraft. Herre Gud! de här köpmanssjälarna, de kunde ändå konsten att samla pengar — pengar! Hur det var i stånd att draga ned en meniska i stoftet detta att ständigt veta sig i ekonomiskt betryck — ja det vet vår Herre. Mången gång så — ja man var nödgad säga och göra saker som man verkligen knapt viste om man hade gjort, så framman varit fri och oberoende.

Prosten tvangs att tänka på kommunalstämman i dag, der han nu trött lutade sig tillbaka mot vagnsdynorna med slutna ögon, halfpen mun och slappa drag — fast det var honom obehagligt. Ett förfärligt styfsint folk de här kustboarna. Hur svårt hade det ej varit att få dem att inse hurusom det var i själfva sedlighetens intresse — till följd af en mängd kombinationer — som bränvinsförsäljningen på Hoby måste tillstädjas.

Prosten hade talat, talat länge och varmt mot dessa goodtemplar fantaster, hvilka han af princip motarbetade, med den outtröttlige handlanden Sörensen i spetsen — (en förskräckligt enfaldig karl egentligen —

otilljänglig för all högre logik!)

Han hade talat om det stora sedliga förderf, som insmyger sig genom lönkrögeriet, denna lasternas amma, som frodas när folk icke på laglig väg kommer åt att tillfredsställa detta sitt — sitt — ja Gudi klagadt — detta sitt nästan outrotliga behof.

Och då Sörensen läropå svarat med siffror och bevisat — Gud allena vet naturligtvis om det verkligen var så äkta, som det lät — att lönkrögeriet tvärtom, tillfölje af den på så nära håll åtkonliga varan, florerat dubbelt då utskänkingen var tillåten på Hoby — ja då hade prosten värtaligt, det kände han själf, framhållit, att i en del af Amerika t. ex. hvarest nykterhetsiffrarne inom några församlingar lyckats borttaga krogar, hade faktiskt — mina herrar — faktiskt brottens isynnerhet menedernas antal stigit så oerhördt genom en mängd kombinationer, att man verkligen måst skynda sig återfå rätt till laga spirituosauskänkning för att återställa lugnet.

Men icke ens detta hade hjälpt. — Flere bland småbönderna hade hårdnackadt vidhållit sitt yrkande: inga krogar — vi ha haft nog af elände — låt oss åtminstone försöka det andra — vi ha haft nog af fylleri och allt hvad dermed hänger samman.

Prosten svettades ännu, då han tänkte på den obehagliga stunden. Men hjälpen var nära. Pastor Eriksson, kappelan i annexet, och till hvilken goodtemplarna vädjat i sin nöd efter att hafva sökt honom flere gånger under de senaste dagarna, hade haft brådskande saker, som tvungo honom att aflägsna sig från stämman, just då bränvinsfrågan kom före — och stälde dervid sina röster till herr kollegans oinskränkta förfogande. Och så handlanden Norman — med några kraftord slöt han sig till herrarne. Det vore af flera orsaker för kommunen fördelaktigt, att det blef som det varit de sista två åren; han, Norman, trodde nu verkligen inte det blef ett strå bättre, om man sprang på kaffefester och ödde tiden med högfärdshistorier och ville vara förmer än vanligt folk, som kunde tåla ett ärligt glas i skalnejan. — Han röstade för saken.

Och herr Norman utgjorde helt enkelt nära hälften af de röstberättigade, han! Så nu var man Gud ske lof klar.

Ett litet — helt litet men obehagligt störande minne lekte i prostens själ, då de nu rullade fram genom den aflöfvade nakna allén, som bar upp till Löfhede. Det var dels vissa små tjenster — helt obe-

tydliga för resten! som bevisats honom af Persson på Hoby, han som skulle få utskänkningsrätten, och dels det der lilla småleendet, som lekte kring herr Perssons mun, då han i morse artigt tryckte prestens hand vid stämmans början. Det var någonting så otrefligt, som lade sig öfver prestens hela tankegång, att det nästan stockade sig i hans hals.

Men när han kom in i den komfortabla matsalen på Löfhede, der glada, vänliga röster helsade honom välkommen, der ett läckert matos slog honom till mötes, der ljus utstrålade från den dyrbara taklampan öfver bordet och spred en jemn värme och någonting lugnande, lifsglädligt öfver det hela — då försvann så småningom det der obehagliga intrycket. Det lade sig något mjukt, utslätande, välgörande kring hjertat, Känsloerna blefvo så vissa, goda, nästan rörda. Nej då — det visste han då med sig, att sin ärliga öfvertygelse hade han uttalat. Ja, ju mer han tänkte derpå, ju mer greps han af sanningen i det han förfäktat. Han kände sig riktigt stärkt och nästan önskade, att han fått yttra ännu några kärnord mot de der egensinniga fanatikerna, som ansågo sig — ack de arme dårarne! — kunna nå fram till något godt utan Guds och den kristna församlingens hjälp och understödjan.

Norman var ogift och hans syster, ett litet nervöst fruntimmer, som svärmade för konungen och hade hans porträtt i flere upplagor hängande i sitt rum och som dyrkade prosten Bremberg och djupt hatade okvinlighet — utfvade värdinneskapet.

Nu placerade man sig kring bordet. Pastor Eriksson hade redan kommit och fru Törner, den unga nykomna enkan, som fått plats på herr Normans kvarnkontor ner i B-stad, ombads att sitta mellan de båda presterna. Man kände redan till hennes emanciperade smak och lust att tala om saker, som intet annat fruntimmer gerna kunde finna nöje uti.

Fröken Norman satt mycket stel och småleende och rodnade starkt hvar gång prosten mildt blickade på henne.

Man bar i allmänhet för mycket respekt för huset för att påsätta sig annat än sin allra högtidligaste min och stelaste sätt vid dess middagsamkväm. Sällskapstenen i skärgården är dessutom alltid tung — karg som dess natur.

Prosten, som var från helt annan, ljusare trakt och vanligen brukade känna denna ton som en tryckande börda, var dock i dag förunderligt lyftad och glad.

Han till och med skämtade med fru Törner, som annars af ren instinkt varit honom misshaglig från första stund. Det var något så trotsigt — så oppositionellt hos denna unga kvinna. Något så oböjdt och oböjligt — som förstode hon alls icke, att kvinnans styrka just ligger i hennes ödmjukhet och ringa lit till sig sjelf.

Och den runda ljusbågen strålade öfver mätta belättna anleten. Genom de öppna dubbeldörrarna skönjdes den vackra filen i halfskymning. Dörrarna ut till terrassen runkade då och då sakt vid stormilarna. Nymånen framlyste redan svagt ur några mörka skyar, och blåsten tjöt om knutarna, pep in genom springorna och föste ihop högar af gulnade klibbiga löf på terrassens räcke.

— Skål bror Bremberg — skål pastor — vi rådde ändå till sist — hehehe — skål fru Törner — frun borde ha varit med i dag — det hade bestämdt varit i fruns smak — ett glas portvin till prost — det ä' godt ska jag säga dig, — du ä' välingen goodtemplare, du, hva? He he he!

Norman var alltid vid briljant lynne, när det lidit en stund fram på middagen.

— Var utskänkningsfrågan före i Lodde i dag? frågade fru Törner och såg hastigt upp.

— Joo, sade pastor Eriksson och smålog.

Han hade ett eget sätt att se åt sidan och småle utan att hufvudet rördes det minsta. Hans raka dödbлека profil med den lilla korta näsan och det tunna ljusa håret stack bjert af mot prestrocken. Hans rörelser voro ytterst långsamma och stela, och öfver det breda, något platta ansigtet sväfvade ofta ett leende, som uttryckte den fullkomligaste öfvertygelse om riktigheten af de ord hans mun uttalade.

— Nää, — sade fru Törner spändt.

Presterna sågo på hvarandra och logo. Man var så mätt och beläten. Herr Norman drog i sitt skägg och såg ut, som funne han verlden mycket lustig. Till och med fröken smålog för att prosten gjorde det och höjde sitt glas.

— Får jag lof, snälla Elin! —

— Tackar. — Nå hur gick det prosten? Jag visste inte af, att det skulle afgöras i dag.

— Det gick bra fru Törner lilla.

Herr prosten talade i en något docerande ton men log alltjemt med hela sitt skägglösa, glattrakade ansigte och såg ut framför sig, som om han talat till

ett barn men dervid velat med sin min för de andra uttrycka rätta meningen.

— Bra! — det gick om intet då? — blef ingenting af med krogen på Hoby? —

Prosten såg åter menande ut åt sällskapet. Derpå kväfde han ett litet löje och sade vänligt med samna långsamma ton:

— Stämman beslöt att herr Persson må få hafva bränvinsförsäljning på Hoby, på det lönkrögeri må undvikas, hvilket förvisso är ett klokt beslut, tror jag vi alla instämna uti. —

— Klokt — O — inte kan väl *prosten* mena det åtminstone —

— Hvarför inte min nådiga? —

Prosten satt orubbligt vänlig och lyssnade som man gör på ett barn, under det de kalla vackra ögonen blickade leende fram genom glasögonen.

— O, det är ju att främja supandet, *prosten*, det är ju — äh — ni menar väl inte detta — någon af er — ha ni verkligen varit med om att tillsätta, riktigt tillsätta krogar?! —

Fru Törner knäpte ofrivilligt ihop sina händer och sköt stolen häftigt en hårsman bakut.

Prostens ansigte vexlade hastigt uttryck. Leendet dog bort. Det här var nästan litet för starkt.

— Fru Törner lilla, ursäkta min uppriktighet, men den här saken tror jag verkligen icke ligger inom fruntimmernas erfarenhetsområde — och således —

— Nej nej *prosten* Bremberg — tala inte så — nog förstår hvem som helst att det är alldeles förfärligt med detta supande, jag kan ju se det dernere i B-stad bara — det är ju det största elände och —

— Visserligen, visserligen kära fru Törner — det är *en* sak, men en annan sak är att vidtaga olämpliga åtgärder. Det är ett känt erfarenhetsrön — att tillfölje af flere kombinerade omständigheter — om icke utskänkning lagligen tillstodjes så uppstår lönkrögeriet, som är öfverträdelse mot lag och bär förbannelse —

— Ja, men jag kan inte förstå detta, *prosten*, det måste ligga något — något galet inunder detta. Ty det är ju rent af att säga till folket: se der, gå och sup, du har lof — Om de nu inte ha lof så ha de åtminstone svårare att komma åt det och värre kan det dock inte bli, i så fall, och så har man inte att förebå sig, att man rent utaf tillåt dem att —

— Ja ja, fru Törner, det der är nu fruntim-

mernas uppfattning, men vi män måste ha en något annan logik, annars är jag rädd det blefve en underlig styrelse i världen. —

Prosten småskrattade, pastor Eriksson småskrattade, herr Norman riktigt skrattade, fröken rodnade och satt länge och svarfvade så länge invärtes på något hon tänkte säga, att det blef försent, och alla gästerna småskrattade halfhögt.

Norman sade bredt:

— Jo jo men bror — det blefve en underlig styrelse det — och så lyfte han glaset mot *prosten* och nickade litet framfusigt, och *prosten* drack mycket litet och tog itu med sin köttpastej med en min, som tydligen sade, att han visserligen lekt en stund, men nu kunde det vara slut med att fruntimmer lade sig i saker, som de verkligen rakt icke begrepo.

Skeppsredare Nilsen sade för att något skulle sägas, då det nu som vanligt ej kunde ifrågakomma någon egentlig konversation der i huset:

— Ja, goodtemplarne ha inte stor framgång hvarken här eller nere i B-stad —

— O nej — jag förstår inte — männe det inte kan bero på, att så få af dem, som ha inflytande ställa sig i spetsen, eller åtminstone ge sitt stöd —

Fru Törner var blossande röd men såg oförfäradt på sin granne.

Först blef det dödyst. Herr Norman såg allvarsam ut och hostade hårdt ett par gånger.

Det var icke första gången han blifvit missnöjd. Redan ett par gånger förut hade han måst knäppa åt — ja en gång hade han sagt rent ut på sitt rättframma sätt att fanken i mej får inte frun lägga bort att tala så der öppet om saker, som inte angå frun — annars bli vi inte vänner nere på kontoret i längden. —

Nånå, kanske hade han förgått sig den gången, men hans sätt var nu så der, folk fick ta honom som han var. Annars tyckte han inte illa om människan, hon var glad och Norman tyckte om glada fruntimmer. Det var närapå, att han en tid haft vissa tankar. En trefflig och bildad människa — men inte fruntimmer, som slog sig i slang om karlaffärer — disputerade, bråkade — inte på vilkor! — Nej, — hon kunde kanske göra lycka — men akta sig skulle hon!

Prosten såg först upp — blickade litet omkring sig, lade ned gaffeln och vände sig mot fru Törner

— Jag tror rent ut sagdt fru Törner, att vi kun-

na hitta på nyttigare och bättre saker att använda våra krafter på.

— Är fru Törner själf goodtemplare kanske? —

Pastor Eriksson såg åter åt sidan utan att vända på hufvudet och talade långsamt med ett blandadt uttryck af ironi och envishet i stämman, som var honom eget.

— Nej visst inte, jag bekänner öppet, att jag inte har kraft, ännu åtminstone, men jag hoppas få — det har all min sympati, ty det går just rätta vägen detta — det sker inte genom maktspråk utan det går ut från folket sjelft och det är så stort tycker jag, att de stackrarne sjelfve söka sitt väl och att krafla sig upp — O, jag tycker det är förfärligt — gudlöst riktigt att stå dem emot —

Det var värddt att se allas häpnad. — Fru Törner lekte nervöst med sin näsduk i knäet, hade tårarna i ögonen och var röd men slog icke ned blicken.

Pastor Erikssons hufvud satt styft och orörligt, medan det ironiska leendet fortfor.

— Jag skall säga frun, att det är en hop fantaster, som vilja springa på möten och bli herrar och prata om en mängd saker, de icke begripa. Nej sån't herrskap skulle behöfva tukt det är saken det. —

Pastor Eriksson blef en nyans blekare och tog med handen så hårdt om knifskäftet, ehuru hans röst icke höjdes det minsta, att knogarna hvitnade. Det låg nästan något ilsket i blicken för ett ögonblick.

— Hur kan pastorn säga så! Kan pastorn missunna de stackrarne dernere, att de vilja försöka hämma eländet de stå i till armbågarna — att de vilja höja sig —

— Frun skall inte prata det frun inte begriper —

Pastorn förifrade sig och blef grof i sin ondska.

— Det skall frun inte, det är ett högfärdigt pack, är det, som föraktar sin prest och sin kyrka —

— Nej nej det är ju inte sant — pastorn har ju aldrig varit med dem — På sista sammankomsten talade jag med skraddar Kruse länge, han sade flere gånger: om bara presterna ville vara med oss, om de bara ville förstå, att vi arbeta dem i händerna och inte tvärtom, men de bry sig ju inte om oss — och så går folket och tror att vi öfva ondt — ja de ä' fulla af de värsta inbillningar — och det vore så lätt för presterna att säga dem sanningen —

— Sanningen — ja det lär allt vara att det är skadligt när obildade element på det sättet slå sig i klunga — det är farligt med alla sådana der föreningar, det smyger sig in socialistiska tendenser, alstrar missnöje med den ställning Gud behagat sätta den i, väcker begär efter att "sticka sig upp", nej vet frun — pöbel ä' pöbel — och förresten ser man ju — de affalla ju, vet jag, den ena efter den andra. —

— Ja kan pastorn säga hvad som är fullkomligt? Dessutom tycker jag det är godt den tid de kunna hålla sig hyggliga. Jag vet då mer än en hustru som sagt till mig, att om man har haft en man som gått ut som en förnuftig människa och kommit hem som ett oskäligt skadedjur och så något kommer, som gör att de alltid — både när de gå in och ut — äro förnuftiga människor, då välsignar man detta något och tror på det — och för resten — se på dem dernere i staden det är ju erkänt att goodtemplarne ä' de hyggligaste, att de intressera sig för en mängd saker, istället för att de andra när de ä' hemma från sjön, bara hänga dagen lång i handelsbodarna med händerna i fickan och pipan i mun och skvallra, halfrusiga — goodtemplarna skaffat sig tidningar och —

— Ja der sa' fru Törner något riktigt bevisande! Kan frun säga mig hvad de hämta för något ur den källan? — Jo, näring för sitt missnöje — tankar att de äro någonting. Hvad i all verlden behöfver en skraddare veta om herr Sverdrup eller herr Strindberg? Han letver verkligen lika lycklig utan tidningar och —

— Men pastorn må väl erkänna att folket har rätt det så väl som vi att —

— Ja ja bevars, jag känner det der nya frasmakeriet. Men farligt är det nu en gång för alla, när massan sluter sig ihop i partier — det leder så lätt till — till hvarjehanda —

Pastorn stannade litet tvärt och hostade ett par gånger tyst bakom sin hand.

Han kom med ens att tänka på, när han själf sprang barfotad med fars mjölsäckar på ryggen dernare i Vallbodalen — alla fåfängliga drömmar, som icke var utan att de blifvit verklighet — men det var så länge, länge sedan allt detta. —

De andra hade sutit tysta och hört på. Några tyckte det var lifvadt att se pastorn och fru Törner drabba ihop — på det hela taget hade väl allt frun rätt — det var då ändå barockt att presten först skulle stå i kyrkan och dundra mot superiet och se-

dan bara motverka dem, som ville komma med ordning och nykterhet. Och riktigt renhårigt var det väl inte heller, att folket skulle få det intrycket att goodtemplarna vore "ena sköjare — ja ännu stor synd va' de' att stå så å präke, som vore de Guds ord — ja för de' siar' presten." En gumma hade förklarat härom dagen att "ja Gu' så ho inte heller man sin hver eneste da' ligga plakat på gatan — än ho så honom med di der uschlingarna."

Det kunde allt vara sant — men hvem kunde säga någonting här i huset? Litet hvar kände man sig beroende af det der lilla fyrkantiga kontorsrummet nere i B-stad eller stod i förbindelse på något sätt till den mäktige värden, och att på Löfhede utgick hat till allt, som kunde misstänkas för att vilja bli en *makt* det var känt för allom.

Norman var missnöjd. Han såg på fru Törner med en kall blå blick men teg ännu.

Prosten kom sin kollega till hjälp.

Han lyfte litet på sitt glas, vred på det och såg bort på värden.

— Ja, hvad *jag* så starkt ogillar hos goodtemplarne liksom i allmänhet hos desse många nymodiga föreningar, det är att det skymmer *nåden*, det är inte Guds *nåd*, som det beror på längre, utan det är den egna kraften. Och se här ligger den stora, stora faran. Det läggs sådan vikt på denna nykterhet — under det att vigten bör ligga på Guds nåd och den allena. —

— Nåja, vet prosten, om de verkligen skulle liten smul resa på sig och finna sig för goda för både ett och annat, så kan jag nu rakt inte tycka att det är så förskräckligt.

Fru Törners ögon blixtrade skälsmaktigt, under det hon blef allt varmare och sköt sin stol fram och åter.

— Och förresten, prosten, förstår jag inte att Gud kan annat än finna behag i att människan söker höja sig i sedligt —

— Sedlig höjning, ja, ser fru Törner deri ligger just faran. Guds nåd den gör människan ödmjuk, men den egna kraften — det der att med egen kraft arbeta mot sedliga mål — se det gör henne öfvermodig. Nej fru Törner lilla — den vägen går det nu inte. Den störste drinkare kan få Herrens nåd — om han böjer sig — lättare än den, som på egna fötter söker nå fram till målet. —

— Men, prosten, om man drar ut följderna härvidlag så — ja det går rundt för mig — jag kan

verkligen inte fatta, hur de egentligen skola bära sig åt då om de —

— Kära fru Törner, den som vill höra det goda till, den strider i Guds kraft mot det ondt är utan både ordnar och hemliga möten och sådant som —

— Ja men, det är ju bevisligt att många samhällen blifvit lyckliga och förbättrade genom —

— Se så — se så, fru Törner, nu ska vi inte bli häftiga. Jag tror om herrskapet så tycker — prosten vände sig vänligt leende med en litet tröttad min åt de andra — att vi nu lemna ämnet och gå till de här sköna apelsinerna. Fröken Norman får jag kanske be om en — jag tackar så mycket — nej nej bara en — ja-a det blir då hem till min lilla Emy —

Men fru Törner ville icke släppa ämnet. Det liksom brände henne, hon var så full af saken, och hon tyckte sig icke hafva sagt egentligen någonting till dess försvar. Det var så förfärligt egentligen detta att de alla, alla, som styrde, nu skulle stå emot dem — hon lefde ju med i folkets lit dernere i B-stad. Hon såg, hon visste, hur de behöfde just lära sig få vilja till att höja sig. Hon försökte än en gång.

— Men — förlåt jag börjar igen — försök en gång komma med — jag försäkrar — det tillgår allt så fredligt och godt — der talades så varunt häromdagen på festen om lifvet sådant det skulle vara, om alla egde sitt förnuft ständigt i friskt bruk och —

— Kunde skraddaren läsa? —

Pastor Eriksson afbröt med sitt ironiska leende och sin egendomligt envisa ton — hufvudet vändes en hårsman åt fru Törners håll.

Hon blef purpurröd, ögonen lyste och med näsduken slog hon takt till sina ord.

— Läsa — vet pastorn — ett så duktigt och intelligent föredrag och så inträngande värme, ja det får man inte ofta till lufs från — från lärde mäns talarrestolar. —

Alla stirrade på henne.

— Bevars — bevars — jag tror frun ä' riktigt förtjust — ja ja, skraddaren är en vacker karl — han har allt förr förstätt att —

Ett ögonblick var det alldeles tyst vid bordet. Fru Törner satt frågande — hon förstod inte rätt — det blef så underligt kallt för henne allt. I nästa ögonblick brast hon ut i gråt, våldsam, hejdlös gråt och lutade hufvudet ned utan att beräkna någonting.

— Mitt herrskap — jag ber att vi förena oss — prosten höjde sitt glas.

Ingen sade något, herr Norman såg ond ut, fröken var alldeles utom sig af blygsel och häpnad och så skötos stolarna från bordet.

Ljusen strålade från de båda massiva kronorna derinne i salongen, der man samlades och slog sig ned i de mjukaste fåtöljer man kunde få tag uti utan att synas allt för lat och mått. Man försökte småprata men det gick icke bra.

Fröken Norman hade aldrig tänkt sig något sådant. Så okvinligt hade hon icke kunnat föreställa sig ett fruntimmer ändå. — Nog viste hon att Elin var det men så ändå — hvarför skulle fruntimmer bråka, när de inte behöfde — stackars herrar de måste ju, men vi som voro så lyckliga — och mot prosten *Bremberg* — jag kan inte fatta —

Fröken blef röd och blyg, men hon var så uppörd — ja hon kunde verkligen inte hålla tillbaka sådana ord.

Fru Törner syntes ej till.

Men prosten talade blidt och öfverskylande — nej för all del — inte för att det var mot honom — fast det var bekymmersamt, det var det verkligen med denna unga dams exentriska, häftiga åsigter och lynne. Synd, riktigt synd, ty det fans en viss kraft, som var en herrlig Guds gåfva och som kunde ha blifvit af så stor nytta, om den blott lupit in i rätt bana.

Men en stund derefter växlades inne i ett närgränsande rum några ord, som accompanerades af höststormens tjut och ett sakta prassel af torra grenar och löfhögar, hvilka foro omkring derute.

— Jag kan säga frun, att sådant är man icke van vid här — om man tänker så'n't der, som ingen förnuftig menniska kan annat än stöta sig på — så tiger man med det. Man får veta hvad det ä' för folk man talar till förresten — frun kunde ha haft det bra här, ja — mer än det kanske — jag ska säga frun att — ja rent ut sagdt att frun kunde ha gjort sin lycka här, om frun varit förständig, men jag vill inte ha sånt der — nej min själ inte ens nere på mitt kontor — förbanne mig om jag det vill —

Norman slog handen i skrifbordet.

Det der om kontoret var nu litet förhastadt och inte menadt precis, men nu var det sagdt, och han

kände sig duktigt retad. Han ville ha henne annorlunda, han tyckte inte illa om henne, men hon skulle vara som andra fruntimmer, och nu stod hon der så blek och lugn och såg på honom med ett par stora vidöppna ögon.

Nej min själ finge icke det sagda vara sagdt. Hon kanske i alla fall icke tog det så.

Men hur hon tog det var icke svårt att förstå, och han gjorde det nog, ty han var vid ett ohyggligt lynne hela kvällen.

Den ödsliga vägen med sina låga nakna bergknaltar, sina ljunghedar och de tre urgamla krökta pilarna låg tyst i månlyuset. Längre ned åt B-stad till brusade det från hafvet och pep i fjällen. Fyren lyste långt ute vid yttersta skären — man kunde se skenet uppe från nordfjället.

Fru Törner hade gått ensam ned från Löfhede.

Hon stod länge deruppe i blåsten, rödgråten, och kjolarna yrde kring henne. Det brusade inom henne och det var skönt att dricka in det ända in i själen alltsammans, ödslighet, sälta, vind, vidder, fjäll och blygrå vågor.

Kajen var så stilla. Hela den lilla staden hade gått till ro. Här och der lyste det ur fönstren, bryggorna knakade och vattnet skvalpade doft under sjöbodarna.

Hennes nässborrar vidgades. Det drog sakta men oemotståndligt ett jubel, ett stormande jubel genom hennes sinne — det svälde ut, blef till ett enda skri. — Hon stod med händerna knäpta öfver nacken. Ja, ja, här var stort, var rikt, här kunde väckas så mycket — stackars dem alla dernere — de förstodo ju ej hvad allt de hade rätt till. Man ville dölja det för dem — alla dessa, som egde makten.

Men det fick icke hjelpa. Hon skulle icke släppa det för sin ringa del. Nu först var det som hon förstod, att det kräffdes strid. Och hon ville gifva sig helt i den — icke förtrötta.

Och som hon stod der och den starka vinden skärpte alla hennes lifsandar, fattade hon bättre och bättre hvad det egentligen innebar allt detta som sagts i dag.

Dora Sven Jens.

Skånsk folkskänna, tecknad af

Ave.

Somliga menade, att det låg i den gamla Mattesaslågten att kvinnorna voro så der regerande af sig, men det var inte så farligt med saken, som ordet gick, för se, hade det bara inte burit så galet till för alla Mattesa-döttrarna, att de fått riktiga vasepellar till män, så hade *de* kvinnorna inte varit värre än andra. Hvad nu anbelangar Marna Knut Pär's, Dora, Sven Jens' mor, så var hennes man ett redigt trähufvud och lat, så han skulle ha låtit stuggrisen bita näsan af sig, om grisen ej haft bättre förstånd och mor Marna inte varit karl för att flytta mannen från ugnsbänken, när liggandet blef rent uppåt väggarna. Men när det äkta folket var på gille, skulle ingen höra mor Marna lägga sig i hvad mannen drack. Var det på begrafningar, så bäddade hon tyst och anständigt ner honom i vagnen när han inte förmådde mera, och så skötte hon själf tömmarne, för *den* konsten kunde alla Mattesa-töserna, det var ett "regalt" arf efter mormodren, som inte var annat än dotter till en "postlajon." Var Marna med sin man på ett lergille eller bröllop, så visade hon sig heller aldrig "pjös" mot mannen, för det han tålde för litet, men hon passade alltid på, innan han blef allt för "fjomsig" i benen, att få någon ung stark tös till att dansa honom skäligt nykter i en bra hoppsservals, och lände det i bland, att töserna voro för spanska till att göra det då högg "min sjart" Marna själf sin Knut i skuldrorna, och han höll sig fast vid hennes tröjskört, och så på rak arm, svängde hon om i gammaldagsvalsen tills Sven blef svett som en häst, och då visste Marna, att nu var han också karl till att köra anständigt hem för sin qvinna. Nej, de Mattesa-döttrarna ska' inte ha skull för, att Dora kom till att "spaliera" sin man väl hårdt en tid, för Dora bråddes rakt inte på mödernet.

Der var också de som pratade om, att Dora skulle ha gjort en del "papisterier" på bröllopsdagen, så hon skulle bli husbonde, men det var bara ljuga, för

Ola Nils Ola, som var förridare på bröllopet, såg själf, att då brudparet skulle dragas om vädret, lirkade bruden ett tag på kringlan, så hon skulle få fingern öfver dess smala ställe; men brudgummen stod ju der och hängde hufvudkött, så Dora ändå fick det största stycket af kringlan. Nej, skall en gå till ordningen med en så "spjellsam" sak, så skall en känna till hela redligheten!

Post, rotekaren, ni vet, han tjente då som störstöräng hos Sven Jens, och Bengta, som han se'n gifte sig med, tjente der som störstpipa och de två voro med om hela "alliansen," vill säga den, när Sven skulle "fjomsas" om till karl, och det skedde tredje sommaren efter bröllopet. Post har själf talat om, att de första månaderna Sven och Dora voro gifta, lockades hon så grant med honom, för att först få honom ur bädden och se'n ur stugan, för hon tyckte, att han skulle vara bland kreaturen, han som andra riktiga karlar. och hon läste hvarje söndag i hustaflan för honom, att han skulle vara hennes hufvud, och hon gret, sa' Post, när hon läste, att hon var ett svagt käril. Men hvad den saken anbelangar, så var hon bredare öfver ryggetaflan än mannen, men så var ju Sven bara nitton år; der var ju skrifvet till kungs för att få honom gift så tidigt vet jag. Hvad hjälpte väl det, att hon ville vara både underdånig och mera till, när han satt der "dolsk" i hufvudet, som om han varit på julstuga fjorton nätter i en rad? Ville Post ha besked om något, så fick han vända sig till Dora, och så hette det, att han skulle fråga Sven. — Likså gerna kunde han ha frågat det svartbrokiga fåret, för det var inte stort större "mähä" än husbonden. Eljes var han en välskapad karl, så vår Herre hade ingen skull, det vore synd att säga; men han var som en våt vante allt från den dag, han som gift tog emot gården af sin mor.

Men så gick det inte bättre en dag, än att Post oförmodligen kom att dra på smilbandet, när han hörde Dora skrämra ryktaren med, att husbonden skulle komma att "donnera" alldeles fasligt med honom, för det korna ej blifvit ordentligt tjudrade, och ryktaren måste ge sig till att nysa för att dölja, att han kom till att fnysa — Från den stunden började Dora att "araras" och "arpas" med Sven, så Bengta, störstpipan, stod många "eveliga" gånger och tänkte, att Sven skulle ge henne "några alnar banka blått;" men han bara teg och lade benen upp i ugnsbänken. Och då gret Dora långt bittrare, än om hon blifvit piskad,

sa' Bengta. "Han är rakt likadan som far! Hvad skulle jag i detta elände med kärlek och allt, som jag fått att dragas med?" kunde Dora sitta och qvida för sig sjelf, så det gick "dors" igenom hjertat på en menniska, sa' Bengta.

Hemmanet var, som en vet, Svenska arf, för nu var också hans mor i jorden, och Doras far lefde ännu, så hon hade inte fått sitt arf, men i alla fulla fall kunde hon inte låta det gå tillbaka för dem, och då hon nu kunde förstå, att det rakt inte "nyttade" att hålla "spänn och kattabalik" med en man, som stod på näsan i dynorna, så snart hon bara talade ett knarrigt ord till honom.

"Det är så eländigt ledsamt med husbonden," sade nu Dora till Post, "han har visst kommit för något trolltyg, för en kan ju se, att sjukdomen liksom mognas på'en. Der är inte någon verdens ting att göra vid'et, förr än det haft sin tid, sa' kloke Ola, som jag haft bud hos. — Jag får vara både man och qvinna under tiden." Post ska' inte så mycket som ha dragit på smilbandet, fast han, förstås, inte trodde mer på Svenska förtrollning, än hon sjelf, utan höll Sven för en redig latpanke; men Post ville gå i "dukan" på, att mor Dora bara ville dölja, att hon fått en sådan "vase."

Nu blef det annat regemente i Rödgård; Dora var öfverallt, liksom vatten i gröt, ja hon flög och for värre än hin i ett torrt flundreskinn, och Lon har byggt hela Rödgårds vestra långa af bara ägg, smör och mjölk, sa' Post, för att inte tala om, att hon under två år lånte ut mera pengar än Svenska far gjort under hela sin lefvande tid. Men naboarne grinade åt Dora, när hon inte hörde det, begrips, och der taltes en "hel smita pasascher" om henne. Så gick der ju en lång radänga om den gången, när hon "rakade" ner i fårkäppen och blef hängande på foderhäcken, för det hon inte gaf sig stunder till att gå in genom dörren för att ta upp det sjuka tvillingslammet; eller när hon rände från både tofflor och ytterkjorteln, då hon skalade genom bygatan efter deras moderlösa föl. — Men hvad skulle väl den stackars qvinnan ta sig till? Sven gick ju liksom i sömnen i den tiden, och inte blef han vaknare om dagarne, sedan deras pojke kom till verlden, för då fick Sven ligga och dra i vaggbandet hvareviga natt, så snart barnet "gnaddade," sa' Bengta.

Men på tredje året, vid den tid rågen höggs, låg Dora inom kytke efter deras äldsta tös, och det var liksom illavuret, för hon trodde inte att Post, så "fejande" karl han var, kunde få ruff i spelet,

när hon var hemma. "Sven" sa' hon då, "gå ut och titta till folket ett tag; du behöfver rösla på dig! Ta lien och minstpigan med dig; du kan gerna visa dem, att du kan något när du bara vill." Och så "fjösade" hon honom ut ur stugan. Dora stod vid köksfönstret och såg Sven och minstpigan gå ut om porten. Efter en stund fick moran — ja hon var då bara tre och tjugo år — sådan lust att se, hur Sven tog sig ut bland höstfolket; men då hon ännu var hedning efter barnet, fick hon ju ej gå ut. Men den som inte var rådlös, det var Dora Sven Jens. Takstegen stod vid taket; hon uppför den, ända upp till ryggningen, och der lade hon sig att kika på folket — för se, der var råg på östra vångsjorden det året. Hon kunde grant se allt, hvad der skedde, men inte kunde hon skönja Sven bland de andra; minstpigan gick der "morsens" allena och drog ihop kärfvar till skylar. Dora for från taket, värre än ett skälladt troll; hon fick för sig, att Sven på något vis omkommit, då han ej var der, dit hon skickat honom. Hon "justament" flög öfver gården och in i huggboden, der han hade sin lie, men der var ingen Sven. Hon räckte ut hufvudet genom luckan och kikade ut i kålhagen, och i det samma hörde hon honom tala tätt utanför.

Hvad i alla lifvets dagar kom der åt karlen, han gick ju på, som det vore smordt! Nu var han, gu'skuren för tungeband! Och det var med ringarens dotter, Sy-Marian, han pratade; tog han sig kanske för att sjelf styra om, hur pojkens kolt skulle sys?

Men det var, min lif, annat än koltar der afhandlades, som Dora sa' till Bengta.

"Jag säger likaväl att en fattig tös som jag nästan kan vara glad, att inte ha fått ett sådant hängeträ som du" hör Dora Sy-Marian säga. "Gjorde du kanske något "regalt" för att slippa giftet med Dora? Nej, du tordes inte säga "hass" en gång, när din mor friade för dig, och så skäms du inte nu, gifte mannen, med två barn, att gorma för det jag tar skolmästaren, när jag inte kunde få dig." —

"Men det är ju mitt giftermål, vet jag, som gör mig så sorgfull, när jag tänker på, hvad vi två lofvade hvarandra den dag, då jag höll den stängelige baggen, medan du klippte honom," ordenerar Sven.

"Du är sjelf en redig bagge, som kan stå och hamsa om sådana "glöttaforer!" Hade du haft sådan brinnande kärleksläga till mig, som du sjöng om i den kärleksvisa, som du fick blinde Petter att dikta,

så hade du väl gjort någon lefvande verdens ting för att vi skulle få hvarandra, men du gick bara och "trulka" öfver, att du skulle ha Dora, som är sju gånger för god till en sådan stugggris. Nu vet du, hvad jag "prosenderar" om den saken, och får jag inte näsa opp för ditt "trulk" och tragg, så talar jag om'et för Dora, och så skulle det inte vara mer än rätt, om hon flyttade med Post till sitt eget hemman — nu när fadern ligger på sitt sista, och så finge du allt veta hvar David köpte ölet, du!" "skärmeserade" Sy-Marian.

"Flytta från mig, åh i hunna!" — Det måtte hon väl skämmas för, och jag skulle inte vilja råda Post till att flytta ut hvarken vaggan eller mina glöttar, skall jag låta dig veta."

Dorta skall ha sagt för Bengta, att hon trodde, öronen skulle falla af henne, då hon hörde, hur arg Sven var, när han sade detta; då var han, "min sjart," fullt vaken. Men nu förstod också Dora, som var mer än ett år äldre än Sven, att han inte varit riktigt torr bakom öronen, när hon fick honom, och därför var det som det var. Emellertid gick Sy-Marian in genom "smutteluckan" och Sven "nixade" af utåt rågfältet till med lien på nacken. Och en karl, så grisk som han var den dagen till att hugga råg, det skulle man söka make till i sju kyrksocknar, sa' både Post och Bengta.

Om qvällen, när Bengta kom hem för att mjölka korna, kallade Dora henne in i kökskammaren, der hon pratade för pigan, att hon skulle låna henne Post ett "litet känne" nästa söndags-eftermiddag; hon skulle få honom igen "ograverad," moran ville bara drifva lite "kommer" med Sven. Och så talade hon om hela "remedjan", och de både gret och de "hodsade," (skrattade) för det var ju nästan som en rolig julstugelek, tyckte de, sa' Bengta.

Detta var om fredneqväll, och hela lördagen och söndags-förmiddagen var Sven på benen för att passa på Dora. Han var så "jästanes skörflu," så han inbillade sig, att Post gjorde tecken åt henne, att hon skulle gå. Mannen var så "alternerad", så han glömde, att Dora inte kunde ens gå tvärs öfver vägen, än mindre till nästa by, då hon låg inom kyrke. På söndags-eftermiddagen, vid det tillfälle, då eljes Sven plögade att ligga i "Pergrunnars" under i ugsnbänken och glo rakt i taket, gick han och snusade ute i stallet och gården. Der "spräckte" Bengta an honom och började klaga öfver, att Post var blifven så stor

i hättan mot alla människor på senare tiden, och medan de två stod der och "snackererade," hade Dora fått Post med sig ut vid huggbodsväggen, ackurat der, som Sven stått med Sy-Marian. Post trodde bara, att moran ville snacka med honom om taket på längan, för det var "skamferadt" af värblåsten.

Nu var det aftaladt, att Bengta skulle locka Sven in i huggboden, och hur hon gick och lade sin talan, så visste inte Sven ordet af, förrän han var derinne och började titta sig omkring; men Bengta fick i samma "vänna" liksom en fårahosta och rände ut.

I detsamma hör Sven sin qvinna säga: "Ja, Post, jag har gått och tänkt på, att en får väl flytta ner till far, och om du vill, så kunde vi väl sköta jorden, så den komme att ge oss kanske mer än Sven får här." —

"Ja," svarar då Post, "jag har tänkt det samma, för när en fått likasom kärleksgrillerr, vill en också gerna ha utsigt till att få den en vill ha." —

Mer ville inte Sven höra, för han hade redan fått sjelfva "raggen" i kroppen, så arg var mannen. Luckan ref han upp, så hon dängde med en redig knall i väggen.

"Hvad stå ni der och "komplettera?" sade han, hvit i synen som en mjölad sill. "Ni ska bara inte rent glömma, att det är Sven Jenssen och inte Pål Post, som är husbonde på Rödgård!"

Post blef så "förfinerad" att han bara stod och gapade som en torsk, och Dora tittade "dors" ner i marken.

"Det är grant af er, att stå lär. Har ni sett någon annan hederlig människa på Guds rena söndagseftermiddag stå här och tissla?" —

"Min käre välsignade Sven, skrik då inte så förfärdeligt, det är ju du som råder, och när du inte vill, att Post och Bengta ska gifta sig i höst och flytta till Söderlycke, så skall jag bara låta min far veta det, men du får allt tänka dig om" —

"Du behöfver inte mästerera mig — och — ja Post kan gå till Bengta, jag vill ha min qvinna för mig sjelf!"

Post sa' om sig sjelf, att han trodde sig ha fått sitt hufvud utbytt mot ett vagnshjul, ända tills han fick fatt i sin Bengta, som låg inne emellan sockerärtssångarne och grinade, så hon riktigt "skrickade" åt lustigheten. —

Folk säger om somliga, att de bli omvända i brudsängen, men hade folk fått "sprackan" på, hvad

som denna söndag händt på Rödgård, så hade der kunnat blifvit sagdt, att Sven Jenssen blef omvänd i huggbodsluckan, ty från den stunden var det han som sa' hvar skåpet skulle stå. Och det var "justament" det Dora ville.

Försyckta blad ur annotationsboken.

Vi suto der båda, hon och jag och väntade på, att spårvagnen skulle sätta sig i rörelse.

— Den går ju utåt Redbergsliden? —
frågade jag.

— Ja, det gör den. —

Jag reste mig för att draga upp min näsduk, satte mig och bröt i detsamma af min parasoll.

Hon såg på mig som om hon ville säga något, men teg, och fast jag nog tyckte det var skada på det fina skaftet, förändrade jag icke en min och teg, jag också.

Men några ögonblick derefter — spårvagnen stod ännu der han stod och det var tråkigt att vänta, sade jag, för att litva upp mig en smula:

— Det är allt ändå en bra sak med de här spårvagnarne eller hur? —

— Jojomen — svarade hon — för den, som har långt som *vi* och tunga korgar att bära. —

— Hvar bor ni då? —

— Borta vid fabriken i Gamlestaden —

— Der är väl många arbetare? —

— Ja då! —

— Äro de väl betalda? —

— Nej, dermed är det klent; det är arbetaren, fabriksägaren förtjenar på. —

Det blef en liten paus och jag såg närmare på henne. — Hon var sorgklädd, hade ett groft ansigte och ofta ett nervöst leende på läpparne, under det hon talade. Och det der leendet kom och gick utan att hon var det minsta medveten derom. Det tydde på bekymmer och ett jemt och ständigt kufvande af ett starkt, kraftigt lynne, som dock fått litet för mycket att bära af detta livets vedervärdigheter.

— Är er man — jag såg på ringarna, att hon

var gift — anställd vid fabriken kanske? —

— Min man är död för tre månader sedan, fröken, men annars var han verkmästare dernere vid fabriken och hade tjugo kronor i veckan. —

Jag såg uppmuntrande på henne och hon fortsatte:

— Men ser fröken, det kunde ändå inte stort förslå, då en hade sex barn att kläda och föda — och hyran, som nära nog slukar hälften af ens förtjenst — och skatten se'n! Vet fröken, hur mycket skatt en fattig arbetarefamilj som vi har? —

— Nej. —

— Jo, femton kronor årligen, fröken, hvad säger fröken om det? —

— Att det är för mycket naturligtvis, men bonden har det ej bättre. —

— Nej-men, jag vet väl det — det kan en se på emigranterna, di reser ju allt hvad di hinner till Amerika. —

— Och det anser ni skatterna vara orsaken till? —

— Ja till det mesta åtminstone, fröken. Och som jag sa' förut, det är på den *fattige* den rike förtjenar — fast det är så mycket jag tycker en godt kunde hjälpa sig sjelf med, som en nu är tvungen att ta' hjälp till och betala för. Nu till exempel, sedan min man dog är jag nödsakad att skaffa barnen förmyndare — för det får jag inte vara sjelf — och för att få en sådan erkänd, ska' herrarne derborta på rådhuset skrifva några rader på ett papper först, och det skall jag sedan betala fem kronor för; jag kommer just ifrån dem nu. Och så, när jag ska' till att ha bouppteckning, ja, då går *det* väl inte af för mindre än tio kronor, det jag kan tro — och på det viset är det bestäldt hela vägen igenom, fröken! —

— Ja, här hade vi redan trettio kronor med skatten, — sade jag.

Hon nickade erkännande åt mig för det jag följde med så uppmärksamt och slätade ut sin grofva svarta klädning.

— Hvad dog er man af? — frågade jag.

— Åh, det var som vanligt, det, att bröstet blef angripet, — fabrikerne ha' det med sig, ser fröken. Och ändå har jag den störste gossen der nu och en mindre också. Den store förtjenar sju kronor i veckan, men den lille, som endast är der halfva dagen inte mer än tre och femtio. —

— Skall madam fortfarande låta dem stanna

der? —

— Nej, såvidt det är mig möjligt skall jag försöka att få något annat arbete åt dem, för annars blir det som med far deras — det lägger sig på bröstet af den der oljelukten — och så — och så — hon fortsatte icke, men jag förstod, hur hennes tankar slutade.

— Vänta bara, sade jag uppmuntrande, — det kommer nog bättre tider för arbetaren. —

— Det tror jag också — svarade hon allvarsam och riktade blicken fast och bestämdt på mig — för di börjar begripa, att det *bör* vara på annat sätt — di har förstått så lite förut. —

— Och de skulle verkligen nu i allmänhet ha vaknat upp och vara af samma tankar som ni om, att det kan bli bättre för dem?

— Ja, åtminstone talar di emellan sej så, att en inte kan tro annat. —

Här måste vi afbryta; jag steg ur, vi nickade farväl åt hvarann' och vagnen ramlade iväg utåt landsvägen.

Troligtvis ser jag henne aldrig mera. Hon försvinner bland de tusen och många gånger tusen som — *sucka* och *vänta*.

Ingen bör vara så rik, att han *kan* ge allmosor.

Vänta, tala inte ut, förrän droppen fallit, som gör ditt hjerta öfverfullt! *Då*, men inte förr skall du öfvertyga.

Jargon och det *pikanta* regera världen. — Herr Jargon gör fröken Pikanta sin kur, tar henne till fästekvinna och gifter sig med henne. Nå, *resultatet* af denna förening blir — hvad? — Det *ekivoka*.

Huru arbetar sig en sanning fram till oss? Ungefär som när elektricitet samlar sig i molnen och tänder blixten.

Den *misstrogne* liknar *siroccovinden*. Han för-

torkar och afsveder alla möjligheter till lif han kommer i beröring med, är ett mensklighetens dödande gift.

Det gifves en *helsosam* misstro, nämligen den, som näres af kärlek till *sanningen*.

Om våra känslor icke precist äro *lik* så äro de åtminstone *skendöda*, och våra *tankar* äro ofta som stora *öknar* utan en enda *cas*.

Man kan tillbringa sitt lif på samma lilla fläck och det oaktadt bära inom sig en millioner gånger större och skönare verld än den planet, på hvilken man blifvit född för att lefva och dö. *Andens triumf öfver tid och rum*.

Hämförelsen griper menniskan. Hon ser hvarken åt höger eller venster. Hon gör som lindansaren, har målet för ögonen och sedan — framåt! Såge hon åt höger eller venster, vore hon förlorad.

Hela generationens uppsyn vitnar om mannens egoism gentemot qvinnan.

Man och qvinna skola älska hvarandra uti *idealet*, uti realiserandet af *släktidéen*, men härtill fordras att de lefva *mel* hvarandra.

Alla *skola* vara lika, alla små. Man pressas in i en viss form alltifrån barndomen, insytlas och insockras i allehanda onaturligheter och bakas liksom en kaka tillsamman med alla de andra kakorna i den stora ugnen, *det nutida samhället*. Derföre, om en kaka skulle ha råkat i någon form, som strider mot de öfrigas, *förbrännes* hon eller också får hon en *degrad*.

Mark.

RÄTTELSE:

Sid. 2 står der, läs: det.
,, 2 ,, plats, läs: plan.
,, 15 ,, kotiltongen, läs; kotiltongen.

6000070051

Göteborgs universitetsbibliotek

